

HUQUQ

#42

(305)

YURIDIK GAZETA

Oktabr

D.	6	13	20	27
S.	7	14	21	28
Ch.	1	8	15	22, 29
P.	2	9	16	23, 30
J.	3	10	17	24, 31
Sh.	4	11	18	25
Y.	5	12	19	26

2003

Gazeta 1997-yil 27-avgustdan chiqarib boshlagan.

WWW.HUQUQ.UZ. E-mail: info@huquq.uz

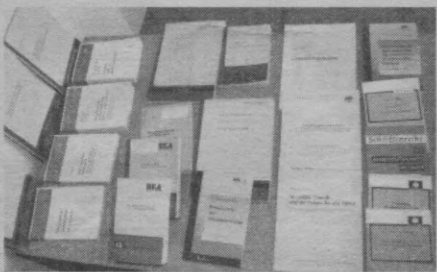
✓ O'ZBEKISTON VA JAHON

МУСТАҲКАМЛАНАЁТГАН ДЎСТЛИК РИШТАЛАРИ

Мустақиллик туфайли Ўзбекистон билан дунёнинг кўплаб мамлакатлари ўртасида турмушнинг турли жабҳаларида дўстлик ва ўзаро ҳамкорлик ришталари боғланди.

Ўзбекистон билан ГФР ўртасида 1995 йил 16 ноябрда Бонн шаҳрида «Уюшган жиноятчилик, терроризм ҳамда юқори хавф туғдирадиган бошқа жиноятларга қарши курашда ҳамкорлик тўғрисида»ги ҳукуматлараро битим тўғрисида қўйилган эди.

Ушбу битимда кадрларни ўқитиш, Ўзбекистон прокуратураси ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимларини Германия пенитенциар муассасалари ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари фаолияти

билан таништириш мақсадида ўқув сафарлари уюштириш назарда тутилган. Ушундан бери давлатлараро ҳуқуқий ҳамкорлик жадал давом этмокда.

Яқинда Германия федерал жиноят қидирув полицияси идораси Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ходимларини жиноятчиликка қарши кураш бўйича Германияда амалга оширилаётган ишлар билан таништириш мақсадида ўзи чоп эттирган 20 дан ортиқ китобни совға қилди. «Гийёҳандлик воситалари ва жиноятчилик», «Компьютер жиноятчилиги», «Воқеа жойини кўздан кечириш», «Европа ва ички хавфсизлик», «Полиция, адлия ва божхона ходимлари ўртасидаги коррупция», «Қалбаки пул яшаб жиноятчилигига қарши кураш» деб номланган бу китобларда немис ҳамкасбларимизнинг иш тажрибалари баён қилинган.

Ўзбекистон Республикаси прокуратураси ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимлари ушбу китобларни тажриба алмашиш маъносидда ўқиб-ўргансалар айни муддао бўлар эди.

Йўлдош ПАРДА,
«HUQUQ» мухбири

Чоршанбадан Чоршанбагача

16 октябрь

Пойтахтимиздаги «Шератон» меҳмонхонасида олий таълим муассасалари учун Ўзбекистон билан Европа Иттифоқи ўртасида Шериклик ва ҳамкорлик ҳақидаги битимни ҳаётга жорий қилишни қўллаб-қувватлаш дастурининг тақдими бўлиб ўтди.

17 октябрь

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Тошхор Китамурани «Дўстлик» ордени билан мукофотлаш тўғрисида»ги Фармони матбуотда эълон қилинди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг бўлиб ўтган мажлисида Президент Ислам Каримовнинг Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 17 февраль ва 18 июлдаги мажлисларидаги маърузаларида белгиланган вазифаларнинг бажарилиши, ишловларнинг устувор йўналишлари ҳамда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг тўққиз ойлик якунларига оид масалалар кўриб чиқилди.

Моҳият

Бутун ҳаёт
давонида, сўнгги
нафасгача ўқимоқ
керак. Ким
ўқишни
ташласа, у —
ваҳшийдир.

СЮН-ЦИ,
қадимги хитойлик файласуф

✓ TADBIR

ИЖТИМОЙ МУҲОФАЗА АЛОҲИДА ЭЪТИБОРДА

Ўтган ҳафта Андижон вилоят прокуратурасида жорий йилнинг 9 ойи мобайнида қонунийлик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, жиноятчиликка қарши курашни ташкил этиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш борасида амалга оширган ишларнинг якунлари ва келгусидаги вазифаларга бағишланган кенгайтирилган ҳайъат йиғилиши бўлиб ўтди.

Йиғилишда алоҳида эътибор аҳолининг ижтимоий муҳофазасини таъминлаш, пахта хом ашёсини талон-тарож қилиш ва республика ташқарисига ноқонуний олиб чиқиб кетиш борасидаги меъёрий ҳужжатлар ҳамда Республика Бош прокуратурининг кўрсатмалари ижросига қаратилди.

Ҳайъат йиғилишида шаҳар ва туман прокурорлари бу борадаги ишларни янада жонлантириши лозимлиги таъкидлаб ўтилди.

Йиғилишни вилоят прокурори Б.Деҳқонов олиб борди.

Олтин куз лаҳзалари

А. ТУРАЕВ олдидан сўзлаб

ОБУНА — 2004

Себинга
нашрларимизни
обуна бўлишимиз
қийин эмасми?

Нашрларимиз кўрсаткичи
«Huquq» газетаси — 231, 232
«Qonun-himoyasida» журналі — 839, 840

QAROR VA IJRO

ПАХТА НОБУДГАРЧИЛИГИГА ЙЎЛ ҚЎЙИЛМАСИН

Қорақалпоғистон Республикаси прокуратураси органлари томонидан Ўзбекистон Президентининг 2003 йил 23 сентябрдаги «2003 йил пахта ҳосили хом ашёсининг сақланишини таъминлаш, нобуд бўлиши, талон-тарож қилиниши ва қонунга зид ҳолда республика ҳудудидан ташқарига олиб чиқиб кетилишининг олдини олиш ҳақида»ги фармойиши ва Ўзбекистон Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 26 августдаги «2003 йил пахта ҳосилини йиғиштириб олишнинг ташкилий чора-тадбирлари тўғрисида»ги ҳамда 2003 йил 13 октябрдаги «2003 йил ҳосили пахта хом ашёсини сақлашни таъминлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарорлари ижросини таъминлаш юзасидан бир қанча ишлар олиб боришмоқда.

Қорақалпоғистон бўйича 2003 йил 15 октябргача 62.102 тонна пахта йиғиштирилиб, режа 35,29 фоизни ташкил қилган.

Текширишлар давомида айрим туманларда бу борада бир қатор қонунбузилиш ҳолатлари юз бераётганлиги аниқланди. Жумладан, Шуманай туман прокуратураси ўтказган текширишда «Дўстлик байроғи» ширкат ҳўжалигида қарашли пахтани дефляция қилувчи 2 донна ОВХ-28 аппаратининг биттаси мавсумга тайёр эмаслиги, ҳўжалик пахта майдонларини дефляция қилиш учун 2580 кг хлорид мағний дефлянт олиши лозим бўлсада, шу қунагача умуман олинмаганлиги маълум бўлди.

Туман кишлоқ ва сув ҳўжалиги бошқармасининг 2003 йил 17 сентябрь кунги 68-буйруғи билан ширкат ҳўжалигида дефляциянинг 20 сентябрдан 1 октябргача ўтказиш графиги тасдиқланган бўлишига қарамай ушбу ҳўжаликда бир гектар ер ҳам дефляция қилинмаган.

27 сентябрь кунги теримда 344 нафар теримчи қатнашиб, 39.526 кг. пахта теришган. Лекин ачинарлиси шундаки, улар олиши керак бўлган 1.225.306 сўм иш ҳақи теримчиларга вақтида тўланмаган. Бундай ҳол туманининг «Дехқонбод» ширкат ҳўжалигида ҳам мавжуд. Ҳўжаликда пахта майдонлари дефляция қилинмаган. 27 сентябргача теримда қатнашган 340 теримчи терган 30.071 кг. пахта учун ҳисобланган 1.126.894 сўм иш ҳақи теримчиларга берилмаган.

Бундай ҳол туманининг А.Мусаев ширкат ҳўжалигида ҳам кузатилди. Ушбу ҳамчиликлар юзасидан ҳўжалик раислари оғохлантирилди.

Ҳўжалик туман прокуратураси ўтказган текширишда аниқланишича, «Ойбек» ширкат ҳўжалигида яшовчи Қ.Қурбонийезовага тегишли битта қорамол қаровисиз қолиб, ҳўжаликнинг 6-бригадасида 0,4 гектар пахтазорни пайхон қилган. Қ.Қурбонийезовага нисбатан МЖТКнинг 104-моддаси 1-қисми билан маъмурий ҳўқуқбузарликка оид иш қўзғатилди. Ширкат ҳўжалигига етказилган 40.150 сўмлик

моддий зарар жавобгардан ихтиёрли равишда ундириб олинди.

Беруний туман прокуратураси ўтказган текширишда гаройиб воқеанинг гувоҳи бўлинди. «Шобобоз» ширкат ҳўжалигида қотиб қолган пахта ишловчи М.Эшнйезов бригадалардан пахта терими ва теримчи сони бўйича ҳар кунги ахборотни олмадсан, кишлоқ ва сув ҳўжалиги бошқармасига нотўғри ҳисобот тақдим қилиб келаётганлиги аниқлиб қолди. Яъни, М.Эшнйезов 3 октябрь кунги 20 тонна пахта терилди ва теримда 502 киши қатнашди деб ёлгон ҳисобот берган. Ҳақиқатда эса шу кунги теримда 481 теримчи қатнашиб, 17 тонна пахта терилган. Энди М.Эшнйезов ҳам Ўзбекистон қонунлари бўйича тегишли жазосини оладиган бўлди. Пахтани пайхон қилиш ҳолатлари Қораўзақ, Чимбой, Тахтақўприк, Тўртқўл, Эллиққалъа туманларининг айрим ҳўжаликларида ҳам рўй бераётганлиги аниқланди ва айбдорларга тегишли қоралар кўрилди.

Беруний туман прокуратураси ўтказган текширишда «Олтинсой» ширкат ҳўжалигида 2003 йил ҳосили учун 1100 гектар пахта экилганлиги ҳақида маълумотлар берилган. Пахта майдонлари мутахассислар иштирокида ўлчаб чиқилганда фақат 713 гектарга пахта экилганлиги, бунинг эвазига шולי ва бошқа деҳқончилик маҳсулотлари еттиштирилганлиги маълум бўлди. Экиш мавсумида ҳар гектар ерга нормативда белгиланган 72 кг ўрнига 131 кг., яъни 1.168.195 сўмлик 44.810 кг. чигит ортика сарфлангани аниқланди. Бундай ҳолини туманининг «Бийбозор» ширкат ҳўжалигида ҳам кўриш мумкин. Айбдорларга нисбатан тегишли қоралар кўрилди.

Пахта—бойлигимиз, ризқ-рўзимиз. Шундай экан, у з вақтида, қонун доирасида экилиб, парвариланиб, йиғиштириб олиниши зарур. Қонунни бузганлар кун келиб жавобини ҳам беришади.

Ш.АБЕРКУЛОВ,
Қорақалпоғистон Республикаси
прокуратураси умумий назорат
бўлими бошлиғи

BIZNING INTERV'YU

— *Рустам ака, Қўшқўпир туманида турли миллат вакиллари бир оила фарзандларидек ҳамжиҳатликда яшаб келаяпти. Бу борада туман ҳўқуқни муҳофаза қилувчи органларининг асосий вазифалари нималардан иборат бўлмоқда?*

— Конституциямизнинг 18-моддасида «Ўзбекистон Республикасида барча фуқаролар бир хил ҳўқуқ ва эркинликларга эга бўлиб, жинси, ирқи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди шахси ва ижтимоий мавқеидан қатъи назар қонун олдида тенгдирлар» деб белгилаб қўйилган. Буни чуқур аниглаб, азалий қадриятларимиздан бири бўлган дўстлик тушунчасини улуғлашга одатланган туманимиздаги барча миллат вакиллари аҳил-иноқ яшаб келмоқдалар.

Қўшқўпир туманида ўзбек, қозоқ, қорақалпоқ, рус, чечен, озарбайжон, татар ва қиримтатар каби

миллатларга мансуб кишилар истиқомат қилишади. Улар ўзларини Ўзбекистоннинг ҳақиқий фуқаролари деб билишлар. Қонун олдида барчанинг тенглиги тамойили ўз-ўзидан уларнинг конституциявий ҳўқуқ ва эркинликларини муҳофаза қилишни талаб этади.

Шу боисдан ҳам туман прокуратураси бу ерда яшовчи барча миллат вакиллари ҳўқуқ ва эркинликларини бир-бир кўринишда қамраб олиш ҳўқуқини муҳофаза қилиш

ўзингиз яхши биласиз, Хоразм вилоятида бир қанча миллий маданият марказлар ишлаб келаяпти. Улар билан туманимиз аҳолиси мунтазам алоқа боғлаган. Ҳар қайси миллат вакиллари байрам ва маросимлари эмин-эркин ўтказиляпти. Бунга бировнинг ҳалақит қилишига ҳўқуқни муҳофаза қилиш

идоралари асло йўл қўймайди.

Қўшқўпир туманида асосий аҳолисини форслар ташкил қилувчи Оқдарбанд кишлоғи мавжуд. Кишлоқда 6 миллат вакилларидан иборат аҳоли яшайди. Шуларнинг аксарияти форслардир. Кишлоқда учта умумтаълим мактаби, учта болалар боғчаси, касалхона, кутубхона ва бошқа маданият-маиший мажмуалар мавжуд. Оқдарбанд тўй-байрамларининг ўзига хос гашти бор. Давраларда янграган форсий тароналар киши ҳаёлини Сергей Есенин улуғлаган хилқатларга етаклайди. Ана шундай пайтда Ўзбекистонда улуғ Ватанда ҳар бир миллат шод ва хуррам яшайганидан киши ўзини бахтиёр ҳис этади. Зеро, ривожланиётган демократик жамиятнинг бош тамойили ҳам миллатлараро таволиқнинг таъмин этилишидир.

— *Қўшқўпир Туманистон давлати билан чегарадош ҳисобланади. Тарихи, дини, урф-одатлари муштарак икки ҳудуд аҳолисининг қариндош-уруғлик аънагалари қан-*

бош-қош бўлаётган экансиз...

— Проккурор сифатида менинг зиммамга оқлатилган вазифа фақат жиноятчиликка қарши курашиш эмас, балки жиноятчиликни олдини олишдан ҳам иборат. «Жиноят—ёмон иллат. Ундан узоқ бўлинглар!» деган қуруқ гап-сўздан кўра кишилар тафаккурига тез таъсир кўрсатадиган тадбирларни доимий равишда ўтказиб бориш лозим.

Масалан, туман прокуратурасининг асосий иш фаолияти «Қамолот» ёшлар ижтимоий ҳаракатининг туман бўлими, халқ таълими бўлими ва фуқаролар йиғинлари қошида фаолият кўрсатаётган педагог-тарбиячилар билан ҳамкорликда кечмоқда. Ўсимлар ўртасида ўтказиладиган мусобақалардан тортиб, «Маҳаллаамиз кувонқлари, зуккорлари ва донолари» каби катта ёшлар иштирокидаги беллашувларнинг босқичма-босқич ўтказилишига бош-қош бўламиз. Бундай тадбирлар одамларнинг бўш вақти унумли ва самарали ўтишига омил бўлади.

Қўриб турганингиздек иш столи кеча ва беллашувлар томошасига таклифнома-лар билан тўлиб турибди. Илоҳини топиб, барчасига бораман. Бундай тадбирларда ўзбек, форс, туркман, қозоқ, қорейс, арман, рус, чуваш каби ҳар хил

миллат вакиллари бир олам қувонч билан маҳоратларини намойиш қиладилар. Уларнинг чехраларида бир-бировига чексиз меҳр акс этаётганини кўриб, қалбимда ҳудди шоирларникига ўхшаб илҳом жўш уради. Ана ўшанда ўз-ўзимга: «Одамлари аҳил-ертининг тонглири мунаввар бўлади. Ахир барака тинчлик ва омонликдир»,— дейман. Илоҳим тавовилдаги улуғ неъматни яратганини ўзи бизга боқий берган бўлсин!

— *Самимий гурунгингиз учун ташаккур!*

«HUQUQ» мухбири
Эрпўлат БАХТ сўхбатлашди

ТИНЧЛИК — УЛУҒ НЕЪМАТ

Қўшқўпир тумани прокурори **Рустам**
КАРИМОВ билан сўхбат

дай давом этаётир?

— Ҳар бир мамлакат ҳудудида кириб-чиқиш қонун доирасида бўлиши учун чегара ҳудудларида божхона постлари ишлаб турибди. Ўртдошларимизнинг туркманис-тонлик биродарлар билан тўй-томошаларда борди-келди қилиши мавжуд қонун-қоидаларга мувофиқ бўлса, бунга ҳеч қимнинг монелик қилишига ҳаққи йўқ. Ҳозирги қунагача икки ҳудудга одамларнинг ўтиб-қайтишида бирон бир жиддий тўсиқлар учрамаган.

— *Рустам ака, Сиз туман прокурори сифатида фуқаролар, айниқса ёшлар ўртасида турли тадбирлар ўтказиб турилишига ҳам*

Моҳият

Биз қандай бахтли бўлишимиз мумкин, дейишдан аввал дастлаб табиатнинг моҳияти нимада, бизлар кимлар эканлигимиз ҳақидаги саволларга жавоб бермоғимиз лозим.

ЦИЦЕРОН,
қадимги римлик файласуф

PROKUROR NAZORATI

ҲАР ҚАРИЧ ЕР ҲИСОБДА

Халқимизнинг ерга меҳри жуда баланд. «Ерни боксанг, ер сени боқади» деган ҳикматли нақлда катта маъно бор. Дарҳақиқат, ҳалол меҳнат қилиб, ерга уруғ ташлаган инсон ҳеч қачон қуруқ қолмайди. Шундай экан, бобоморос туғроғимиздан унумли фойдаланмоғимиз керак. Бунинг учун ҳар қарич ер ҳисобда бўлмоғи: деҳқон меҳнати муносиб тақдирлишига эришмоқ лозим.

Ҳўш, Бухоро туманида ерга муносабат қандай? Бу борада туман прокуратураси ўтказган текшириш натижалари нималарни кўрсатди? Туман бўйича экин майдонлари 18.451 гектарни ташкил этади. Ерларга пахта, ғалла, сабзавот, чорва моллари учун озуқа, маккажўхори, полиз экинлари экилган. Текширишлар чоғида Усмон Юсупов, Обид Убайдов номли ширкат ҳўжаликларида ердан фойдаланиш тартибини белгилловчи қонунлар қўпол равишда бузилаётгани аниқланди.

Айрим кишилар Фуқаролик кодексининг 212-моддаси талабларини менсимай, ҳўжалик экин майдонларини ўзбошимчилик билан эгаллаганлар. Улар бу ерларга ўз манфаатлари учун турли экинлар экишган. Энг ачинарлиси, деҳқончилик қилишга қулай, унумдор тупроқли ерларга архитектура қоидаларини бузган ҳолда уй-қой қуришган. Жумладан, Усмон Юсупов номли ширкат ҳўжалиги ҳудудидagi Тўйтепа кишлоғида яшовчи Мирхон Пулатов ҳўжалик экин майдонининг 10,86 квадрат-метрига қонунга хилоф равишда иморат қурган. Қонунбузар қилишига яраша жазога тортилди.

Сайфулло Мўхаммедов ҳам шу ҳўжаликнинг Лайлак кишлоғида истиқомат қилади. Фуқаролик кодексининг 212-моддаси талабларини бузиб, иморат қуриш учун махсус рухсатнома олишни ҳаёлига келтирмаган бу «уддалабон» ҳам жазосини олди.

Туманининг деярли барча ҳўжаликларида нега бундай ҳолатлар тез-тез учраб турибди? Ўзбошимчилик билан экин майдонларини ноқонуний эгаллаган 15 нафар фуқаро қурган иморатларини ўз ҳисобларидан бузишга ва ерларни ширкат ҳўжаликларига қайтаришга мажбур бўлишди. Бунинг учун фуқаролик ишлари бўйича Файзулло Ҳўжаев туманлараро судига даъво аризалари киритилди.

Экин режасига ўзгартириш киритилганидан кейингина ер участкаси олиб қурилишга рухсат берилади. Буни барча билиши шарт.

Давлат СОИБОВ,
Бухоро тумани прокурори

BU HAQDA VAZIRLAR MAHKAMASI QARORIDA AYTILGAN EDI

ПАХТАФУРУШЛАР

Вазирлар Маҳкамасининг «2003 йил ҳосили пахта хом ашёсини сақлашни таъминлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарориди пахтани республикадан ташқарига олиб чиқиб кетиш ва сотиш мақсадида хусусий уйларида ва ҳовлиларида сақлаш ҳоллари мавжудлиги ва бу қонун бузилишларга сабаб бўлаётганлиги алоҳида таъкидланди.

— Тожикистон ва Қирғизистон билан чегарадош ҳудудларда пахта, минерал ўғит, нефть маҳсулотларини ташқарига олиб чиқиб кетишнинг олдини олиш мақсадида Наманган вилоят ҳокимлиги ва ҳўқуқни муҳофаза қилиш идоралари билан ҳамкорликда тадбирлар режаси ишлаб чиқилган, — дейди вилоят прокуратураси умумий назорат бўлими бошлиғи Р.Умаров. — Лекин шунга қарамай пахтани қўшни давлатга олиб чиқиб сотиш мақсадида ўғирлаш, хонадонларга яшириш ва ташқарига олиб чиқиб кетишга

уриниш ҳоллари рўй бериб турибди. Масалан, Уйчи туманида яшовчи Е.Тўхтабоев 413 кг. пахтани ўғирчиқа териб, уйига яшириб қўйибди аниқланди. Шунингдек, У.Ҳўрғон туманидаги «У.Ҳўрғон» ширкат ҳўжалиги пахтазоридан яширинча териб олган 270 кг. пахтани Қирғизистонга олиб ўтиб кетаётган ўқўғронлик А.Асранов ва унинг шериги — қирғизистонлик М.Абдурахимов манзилига етмай қўлга тушдилар. Ҳар икки ҳолат бўйича ҳам жиноят иши қўзғатилиб, суд ҳўқуқига кўра айбдорларга нисбатан тегишли чора кўрилди. Афсуски, бундай ҳолатлар Чўст, Поп, Норин туманларида ҳам содир бўлмоқда.

Энди ҳамма гап Вазирлар Маҳкамасининг мазкур қарорини тўла, бекаму-кўст ижро этиш, юқорида таъкидланган қонунбузилишларга йўл қўймайликда.

Абдуҳшом МАДАТОВ,
«HUQUQ» мухбири

21-OKTABR O'ZBEK TILIGA DAVLAT TILI MAQOMI BERILGAN KUN

FIKR

ЭНГ ОЛИЙ ҚАДРИЯТИМИЗ

ТИЛ миллатинг бебаҳо мулкидир. Тил туфайли биз буюк аждодларимиз яратган кашфиётлар, ихтиролар ва бадий асарлар каби дурдоналардан баҳраманд бўламиз. Дунёда миллатлар сингари тиллар ҳам кўп, аммо ҳар бир халқ учун ўз она тили муқаддас ҳисобланади. Ана шундай буюк меросимиз асосини XI асрда яшаган бобокалонимиз Маҳмуд Қошғарийнинг «Девони лугатит турк» номли асари ташкил қилган бўлса, XV асрда яшаб ижод қилган буюк Алишер Навоий бекиёс ижоди билан тилимиз маънавий беҳад юксакликка кўтарган эди.

Маданият ойнаси тилдир. Ҳар бир халқнинг маънавий ва маданий савияси биринчи навбатда унинг тилида намоён бўлади. Шунинг учун ҳам 1989 йилнинг 21 октябрида ўзбек тилига республикамизда махсус қонун билан давлат тили мақоми берилиши буюк ижтимоий, тарихий ва сиёсий аҳамиятга эга бўлди. 1995 йил 21 декабрда мазкур қонунга қўшимчалар киритилиб, янги таҳрирда тасдиқланиши эса узоқ вақт ҳукмронлик қилган мустабид тузум ҳўрлаган она тилимизнинг қадрини янада юксалтирди; халқимиз миллий тафаккуримиз, онгимиз ва руҳиятимизнинг илдири бўлган энг олий қадриятимиз — она тилимизнинг ҳалигача ўрганилмаган бойликлари ўрганиш каби шарафли вазифани бажа-

ришни мақсад қилиб олди. Ҳозирда ёшларимиз кўплаб хорижий тилларни ўрганишмоқда. Бу жуда яхши ҳислат, аммо ҳар бир инсон биринчи навбатда ўз она тилини мукаммал билмоғи, ҳурмат билан қараши лозим. Чунки дунёга келган илк қунаримизданқоқ эшитганимиз мўъжизакор алла қўшиғи шу муқаддас тилда янраган.

Америкалик тилшунос олим Э.Жорден шундай ёзганди: «Америкаликлар бир-бирлари билан учрашганларида кўпроқ об-ҳаво ва сиёсат ҳақида, японлар эса об-ҳаво ва тил ҳақида гаплашадилар». Бу билан олим японларнинг ўз она тилларига нақадар ҳурмат ва эътибор билан ёндашишларини таъкидлаб, улардан ўрнат олишга қақирганди.

Зотан, ҳассос шоиримиз А.Орипов ёзганидек:

«Она тилим, сен борсан, шаксиз,
Булбул куйин шеърга соламан.
Сен йўқолган кунинг, шубҳасиз,
Мен ҳам тўти бўлиб қоламан», —

дея фахрланиш ва куйиниш ҳар бир миллат фарзанди учун ҳосидир.

Шоира ҚОДИРОВА,

1-Тошкент давлат тиббиёт институти ассистенти

МУСТАҚИЛЛИК ҲУҚУҚ ДЕМАҚДИР

«**HUQUQ**» газетасининг ташкил топганига 6 йил бўлди. Бу унча катта давр эмас, лекин менимча, муштарий қалбидан жой олиш учун етарли вақт. Шу давр ичида газета ўз муштарийларини тоғди ва уларнинг меҳрини қозонди.

«Журналист суриштируви», «Бир жиноят тарихи» рўқндаги мақолалар газетхонларни мулоҳаза қилишга ундайди. Газетанинг бошқа нашрлардан фарқи муштарийларнинг қатларига алоҳида эътибор қаратаётганидир.

«**Huquq**»-чилар ҳар бир аризани ўрганиб ёки тегишли ташкилотга юбориб, жавобини газетада чоп этиши одамларнинг газетига ҳурматини оширмоқда. «**Huquq**»-нинг биргина 24 сентябрь сонидида «Даво қаноатлантирилди», «Зарар қайтариб олинди», «Пахта пулини қачон тўлайсиз?» каби жавоб хатлари фикримга мисол бўла олади.

Мамлакатимизда қабул қилинаётган қонун ва қарорларнинг халқ онгига етиб боришида газетанинг ўрни бекиёс. Тақдирим шуки, йил охирида «**Huquq**»да чоп этилган энг яхши суд очерклар, детектив асарлар тўплам ҳолида нашр қилинса айти муддо бўларди.

Б.ЗОИРОВ,
ТДЮИ студенти

МИЛЛАТНИНГ КЎРКИ ТИЛ БИЛАН

ЎЗБЕК тилига давлат тили мақоми берилганига 14 йил бўлди. Бу орада Ўзбекистон мустақил давлатлар каторига қўшилди. Албатта, ўзбек тили ўзбеклар учун миллий ифтихордир. Чунки бу тилда бобокалонларимиз қалам тебратилган. Ўзбек тилини улуғлаб, авлодларга заҳматли ижод маҳсули бўлиши бебаҳо адабий мерос қолдирганлар. Бироқ шу меросга барча бирдай фахр билан қараяптими?

Биз журналистлар касб тақозо-

си билан одамлар орасида кўп юрамиз. Улар билан мулоқотда бўламиз.

Яқинда шундай ҳолга дуч келдим: бир ташкилотда бўлим бошлиғи бўлиб ишлаб келаётган раҳбар билан иш фаолияти ҳақида суҳбатлашмишга кўнгирик орқали келишиб олинди. Мен айтилган вақтда раҳбар ҳўзурига бордим. Суҳбат бошланди. Лекин у айнан керакли бўлган маълумотлар ҳўсу-сидаги саволимга рус тилида жа-

воб берди. Ўзбек тилида айтишини сўрадим.

— Кечирасизу, бизга барча ҳўж-жатлар юқоридан ўзбек тилида эмас, рус тилида юборилди, — деди суҳбатдошим.

Шу ўринда бир нарсга ёдимга тушиб кетди: ахир ўзбек тилига давлат тили мақоми берилганидан сўнг, қонун ижросини таъминловчи прокуратура идоралари иши биринчилар қатори ўзбек тилида юри-тиладиган бўлди. Нега энди ора-

дан шунча вақт ўтса ҳамки баъзи ташкилотлар ҳали ҳам рус тилида иш юритаёпти?

Балки тегишли ташкилотлар шу ҳўсусда фикрлашиб, бундай шўм-моларга чек қўйсалар, бу ўзбек тилининг янада қадрланишига олиб келармиди. Бежизга буюк алломаларимиз: «Тил халқни халқ, миллатни миллат қилиб кўрсатади», — дейишмаган.

М.ОМОНОВА,
журналист

TIL BAYRAMI

«HUQUQ»-QA JAVOB BERADILAR

ТИЛГА ЭЪТИБОР КЕРАК

МИЛЛИЙ истиклол туфайли она тилимиз қадрини топди. 1989 йил 21 октябр халқимиз ва келажақ авлоднинг хотирасидан ўчмайдиган кунга айланди — давлатчилигимиз тарихида илк бор «Давлат тили ҳақида»-ги қонун қабул қилинди. Она тилимизга давлат тили мақомида берилиши мустақиллигимиз сари қўйилган илк қадамлардан эди.

Асосий қонунимизнинг 4-моддасида «Ўзбекистон Республикасининг давлат тили ўзбек тилидир» деган ифтихорли қоида битилган. Кейинчалик «Лотин ёзуви-га асосланган ўзбек алифбосини жорий этиш тўғрисида» қонун қабул қилинди.

Жамиятимизда истиклол шарофати билан содир бўлаётган ижтимоий-сиёсий ўзгаришлар, халқимизнинг мустақиллигини мустаҳкамлаш ва ёъозлашга қаратилган интилишларига ҳамоҳанг 1995 йил 21 октябр куни «Давлат тили ҳақида»-ги қонун янги таҳрирда қабул қилинди. Мазкур қонунлар она тилимизнинг имкониятлари, кўч-қудратини оширди, миллатимизни янада жипслаштирди. Ўз тилимизда эркин сўзлашадиган, анжуманлар, сессиялар ва бошқа сиёсий йиғинларни ўтказадиган, иш юритадиган бўлди. Айни пайтда фақат она тилимизни улуғлаб, бошқа тилларни ўрганиши эътибордан четга қолдирсак, кўзлаган марраларга етиш мушкул. Шу боис бошқа тилларни пухта ўрганиш давлат дастури даражасига кўтарилиб, ёшларимиз чет элларда таҳсил олишмоқ-да, мамлакатимиз жаҳон ҳамжамият сари юз тилимоқ-да.

«Давлат тили ҳақида»-ги қонуннинг 2-моддасида «Ўзбек тилига давлат тили мақомида берилиши республика ҳудудида яшовчи миллат ва элатларнинг ўз она тилини қўллашдан иборат конституциявий ҳўқуқларига монелик қилмайди» деб белгилаб қўйилган.

Давлат тилини ўрганиш учун барча фуқароларга ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий шарт-шароитлар, бошқа миллатлар ва элатларнинг тилларига иззат ва ҳўрмат муҳити яратиб берилган. Тил масаласининг оқилона ва адолатли ҳал этилиши туфайли жаҳон ҳамжамияти Ўзбекистоннинг чинакам инсонпарвар-лигига асосланган, ҳўқуқий демократик жамиятга айлانганлигини тан олмақда.

Прокуратура идоралари давлат тили тўғрисидаги қонун ижроси назоратида устувор вазифа сифатида қараб, улуқсиз тадбирлар ўтказиб бормоқда.

Прокурор назорати айрим ҳўқимликлар, жамоат ташкилотлари, қорхона, ташкилот ва муассасалар раҳбарлари тил тўғрисидаги қонун ижросини таъмин-лашга етарлича аҳамият бермаётганликлари қўрсат-моқда. Ханузгача идоралар пешқоқидан ёъзулар, жойлардаги ташкилотларнинг ижтимоий-иқтисодий ҳаёт кўзгуси ҳисобланган эълонлар тахтасидаги буй-

руқлар ва бошқа расмий ҳўжжатлар рус тилида ёзил-моқда. Жўмладан, Фаргона шаҳар соғлиқни сақлаш бўлими маъмурияти жойлашган бино хизмат хонала-рининг айримларида рус тилидаги матнлар битилган. «Старший бухгалтер материального отдела» ёки би-онинг кириш-чиқш эшикларига «вход», «выход» каби русча сўзлар ёзилган тахтачалар олиб қўйилган. Энг ажабланишли жиҳати шундаки, бундай қонунбузар-ликлар соғлиқни сақлаш бўлимида хизмат қилаётган ўзбек миллатига мансуб ходимлар томонидан содир этилмоқда.

Соғлиқни сақлаш тизими раҳбариятининг тил тўғри-сидаги қонун ижросига бундай масъулиятсизлик бил-ан қараши қуйи муассасалар ҳаётида ҳам ўз инъикоси-ни топган. Ҳўсусан, шаҳар марказий шифохонаси бош врач томонидан 2003 йил 12 февралда чиқарил-ган 2003 йилда ўта хавфли юқумли касалликларнинг олдини олишга қаратилган чора-тадбирлар режала-ри, сил, кўтүриш касалликларининг олдини олиш тўғрисидаги, фавқулодда ҳодисалар юз берганда биринчи тиббий ёрдам кўрсатиш гуруҳини тузиш, ходимларни синовдан ўтказиш ҳақидаги буйруқлари рус тилида битилган.

Шаҳар молия ва соғлиқни сақлаш бўлимларига бериладиган даврий ҳисоботлар тўлиқ рус тилида ёзилган. Қўюшқондан чиққан жиҳати шуки, шифохона ходимларига томон СССРнинг Марказий статистика бошқармаси сонидан 1979 йил 25 майда тасдиқ-ланган шахсий варақалар тартибиди, уларни рус тилида тўлдириш тавсия этиб келинган.

Юқоридегидек аҳволни шаҳар сил касалликлари-нинг олдини олиш шифохонаси мисолида ҳам кўриш мўмкин.

Мазкур муассасада хизмат қилувчи ходимларнинг 95 фоизи ўзбек миллатига мансуб эканлиги инобатга олинса, юқоридаги ҳолатни мансabdорлар қандай ваҳ-карсон билан изоҳларкинлар? Юқоридаги барча ҳолатларда қонунбузарликка йўл қўйган мутасадди-лар ҳатти-ҳаракатларига тегишлича қонуний баҳо берилди.

«Давлат тили ҳақида»-ги қонун қабул қилинганига 14 йил тўлмоқда. Миллатимиз маънавияти юксалаёт-ган айти пайтда истиклолимиз, эркимиз, ўзлимизни англаувчи ва ёъозловчи тилимизга эътиборсиз-лик элимизга эътиборсизликдир.

Дунёнинг кўплаб халқлари ўрганаётган она тили-миз чиндан-да гўзал ва бойлиги, мукаммаллиги билан ҳеч бир тилдан қолшмайди. Шундай экан, уни ёъоз-лаш ва қадрлаш барчамизнинг фуқаролик бурчимиз-дир!

Одиган ИБРОҲИМОВ,
Фаргона вилоят прокуратурасининг
умумий назорат бўлими бошлиғи

ВАКОЛАТНИ СУИСТЕЪМОЛ ҚИЛИБ...

Бўзатов тумани прокуратураси томонидан Нўкус шаҳридаги «Колхозная» қўчасида яшовчи А.Раўҳовнинг тахририятга йўллаган аризаси атрофлича ўрга-ниб чиқилди.

Аризада фуқаро Қ.Беқимбетов «Қурилиш» жамоа қорхонаси тегишли бўлган мол-мулкларни, ҳўсусан, 13 млн. сўмлик «Кисловодск» модули темир айвонни бўзиб талон-тароҳ этганлиги билдирилган эди.

Тегиширишда аниқланишича, Қорақалпоғистон ҳўжалик судининг 2000 йил 18 июлдаги қарори билан «Қурилиш» жамоа қорхонаси банкрот деб топилган. Қарорни ижро этиш учун қорхонанинг ишончли вакили этиб тайинланган Қ.Беқим-бетов ваколатини суистеъмол қилиб, жамоага тегишли 13.429.162 сўмлик «Кисловодск» модули темир айвонни Тошкент шаҳридаги «Банот» фирмасига сотиб юборган.

Ушбу ҳолат юзасидан 2003 йил 19 сентябрь куни Қ.Беқимбетовга нисбатан ЖҚнинг 205-моддаси 2-қисми «а» банди билан жиноят иши қўзғатилиб, Шўманай туман прокуратураси томонидан тергов ҳаракатлари олиб боришмоқда.

Р.АБДУРАХМОНОВ,
Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси бошқарма бошлиғи

ФУҚАРОЛИК СУДИДА КЎРИЛАДИ

Хатирчи тумани прокуратураси Қ.Раҳматов номли ширкат ҳўжалигида яшовчи С.Шомуродовнинг аризаси юзасидан текшириш ўтказди.

Аниқланишича, фуқаролар С.Шомуродова билан Б.Исломов ўртасида 1993 йилда тузилган никоҳга асосан 2 нафар фарзанди учун Б.Исломов 1994 йилнинг сентябридан бошлаб ойлик иш ҳақининг 1/3 қисми миқдорида нафақа тўлаб келган. 2002 йилдан 2003 йилнинг август ойига қадар воғга етмаган фарзандла-рининг моддий таъминоти учун нафақа пуллари Исломов Баҳриддин ишлаган «Зарафшон» ширкат ҳўжалиги ҳисобхонасидан тўлаб келинган. Ҳозирги кунда Б.Исломовнинг тўланмай қолган нафақа пулидан қарзи 27.000 сўмни ташкил қилиб, бир неча бор оғоҳлантирилишига қарамай, у қарзини тўлашдан бош торттиб келган.

Шуларни инобатга олиб, қарздор Б.Исломовга тегишли ҳўжжатлар ЖҚнинг 122-моддасига асосан жиноят иши қўзғатиш масаласини ҳал қилиш учун фуқаро-лик ишлари бўйича Навоий туманлараро судига юборилди.

Бу ҳақда ариза муаллифига ҳабар қилиниб, ҳўқуқ ва бурчлари тушунтирилди.

С.САМАДОВ,
Хатирчи тумани прокурори

КРЕДИТ БЕРИЛАДИ. АММО...

Газетамизнинг 2003 йил 24 сентябрь сонида нарийлик Ж.Зоировнинг «Кредит беришмаяпти» мақоласи чоп этилган эди. Ушбу мақолага АТ «Савдогарбанк» Оқтош бўлими бошқарувчиси Д.Файзиев измози билан жавоб хати олди.

Унда жўмладан шундай дейилган: «Кредит беришмаяпти» мақоласи Республика «Савдогарбанк» бошқаруви ра-иси ўринбосари Б.Қўшанов иштирокида ўрганиб чиқилди.

Ҳақиқатдан ҳам «Давлатбек — ЖЗМ» фирмаси бошлиғи Ж.Зоиров банкка кредит сўраб мурожаат қилган. Тижорат банклари томонидан фермер ҳўжалик-ларини, кичик ва ўрта бизнес субъектларини миллий валютада кредитлаш тартиби тўғрисидаги Низомнинг 2.4-2.5-бандларига асосан кредит таъминотини банкка тақдим этиши лозим.

Ҳозирги кунда фирма бошлиғи Ж.Зоировга ушбу олинаётган кредит таъмино-тини (мулк ёки қафиллик шартномаси) банкка тақдим этганидан сўнг унга Самарқанд вилоят Бизнес фонди маблағи ҳисобидан ажратилган 3000000 (уч миллион) сўм кредит берилиши тўғрисида тушунтирилди.

MUNOSABAT

МАКОЛА муаллифлари газетда орқали мени «нопок кимса», «айёр кимса» каби сўзлар билан ҳақоратлаганлар. «К.Абидов ўзига билдирилган ишонччи суистеъомол қилиб, таъсисчиларнинг розилигисиз, сохта ҳужжатлар асосида, алдов йўли билан жамоа мулкига ёлғиз ўзи эгалик ҳуқуқини қўлга киритди» каби менинг шаънимга тўхмат гапларни таркатганлар.

Ўз жавобимда фикрларимни ва воқеаларни фақат ҳужжатлар билан асослашга ҳаракат қиламан, ҳар бир асос учун газета муҳарририятига қўлимда мажбур бўлган ҳужжатларнинг ксерокс нусхаларини топшираман.

Энди бевосита воқеалар баёнига ўтас.

Тортишувга сабаб бўлган дўкон илгари ҳам бор эди. У «Юнусобод-савдо» акционерлик жамияти (эски «райпищторг»нинг 13-маъзадаги деҳқон бозорида жойлашган эди. Ушбу дўконда мен 1986 йилдан мудири вазифасида ишлаган эдим, мақола муаллифлари эса шу дўкон ходимлари эди, уларнинг барчасини илгари ўзим ишга қабул қилган эдим.

1993 йилнинг охирида «Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида»ги қонун асосида биз ишлаган жамият дўконларини ҳам хусусийлаштириш жараёни бошланди.

1993 йил 22 декабрда дўконда ишлайдиган 9 ходимнинг таъсис шартномаси асосида «Бомдод» жамоа корхонаси ташкил этилди (кейинчалик — 1994 йил 27 апрелда ушбу таъсис шартномаси нотариус томонидан тасдиқланган, ксерокс нусхаси илова қилинади). Таъсис шартномасининг 4-бандида барча таъсисчилар маблағлари ҳисобидан 1.681.600 сўм (ўша пайтдаги пул ҳисобида) миқдоридан низоом жамғармасини ташкил этиш белгиланди.

Шартномада низоом жамғармасини ташкил этиш белгиланиши биланқўч ўз-ўзидан пайдо бўлиб қолмайди. Бунинг учун низоом жамғармасида кўзда тутилган маблағни жамоа корхонаси кассасига топшириш керак эди. Бизнинг таъсисчи шерикларимиз мана шу асосий масалага келганда, «Козим ака, низоом жамғармасида кўзда тутилган маблағни ўзингиз тўлаб турарсиз» деб турли баҳоналар билан пул тўлашдан қочдилар. Улар «Бомдод» жамоа корхонаси низоом жамғармасига улуш қўшганлари ҳақида бирорта ҳужжатга эга эмаслар.

Мақола муаллифларининг низоом жамғармасига умуман улуш қўшмагани ҳақида жамоа корхонасининг 10 ҳодими 2001 йил имзо чеккан хат менинг қўлимда (ксерокс нусхаси илова қилинади). «Бомдод» жамоа корхонасининг низоом жамғармаси фақат менинг

«HURUQ» газетасининг 2003 йил 23 июлдаги сонида «Бордан йўқ бўлмайди» деган мақола чоп этилган эди. Мақола муаллифлари мен ҳақимда ҳақиқатга тўғри келмайдиган сўзларни ёзганлар. Шу муносабат билан, ўзимни ҳимоя қилиш мақсадида мақолага жавоб беришга мажбур бўлдим.

шахсий маблағларим ҳисобидан ташкил этилган эди.

Бундан ташқари, мен 1993 йил 22 декабр кунини шахсан ўз ёнимдан банк орқали бир неча қвитанция билан мутасадди давлат идораларига дўконни хусусийлаштириш учун зарур бўлган маблағларни тўладим: 41-қвитанция билан дўконни хусусийлаштириш учун 1.597.500 сўм-купонни Тошкент шаҳар давлат фондига; 39-қвитанция билан 16.800 сўм-купонни Тошкент шаҳар молия бошқармасининг маҳаллий бюджет ҳисобига; 20-қвитанция билан 25.476 сўм-купонни касса хизматлари учун; 1993 йил 23 декабрдаги 21-қвитанция

Мақола муаллифлари ёздилар: «Алам қиладиган жиҳати, К.Абидов корхона таъсисчилардан яширин тарзда хусусийлаштириб олиш учун зимдан ҳаракат қилаётганини сезамбиз».

Мен давлат дўконини хусусийлаштириш учун кетган барча ҳаражатларни тайёрлаш ва қурилиш материалларини сотиб олиш учун кетган ҳаражатларни берсам ва қурувчиларга иш ҳақини бир ўзим ёнимдан сарфласам, мақола муаллифлари нўқтаи назаридан, бу — тўғри ҳаракат.

Лекин шахсий маблағларим ҳисобидан хусусийлаштирилган ва қайта қурилган дўконнинг мақомини ўзгартирмоқчи бўлсам, уларнинг фикрича, бу — «зимдан ҳаракат». Бу ҳеч қандай мағ-тиққа тўғри келмайдиган фикр.

Энди «Бомдод» жамоа корхонасининг мақомини ўзгартиршга мажбур қилган яна бир ҳолат ҳақида тўхталмоқчиман, бу ҳақда мақола муаллифлари ёки билмайдилар ёки

ва бошқа керакли ҳужжатларни мен тақдим этганман. Туман ҳокимияти 2000 йил 18 декабрдаги 2097-қарорни менинг номимга чиқарган.

Лекин шу қарордан нўсха олинганда, ҳокимият ходимининг техник хатоси туфайли «К.Абидов» фамилияси ўрнига «Ф.Гаджиев» фамилияси қўйиб юборилиб, қарор нўсхаси берилган. Шундан кейин ҳокимиятга мурожаат қилиб, қарорнинг тўғри нўсхасини олдим (қарорнинг хато ўтиб кетган ва тўғри нўсхалари илова қилинади).

Мақола муаллифлари менинг «таъсисчиларнинг розилигисиз, сохта ҳужжатлар асосида, алдов йўли билан жамоа мулкига ёлғиз эгалик ҳуқуқини қўлга киритганим» ҳақида биринчи марта ёзаётганларини йўқ.

Улар 2001 йили қўрида келтирилган ҳолатлар юзасидан фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек туманлараро судига даъво аризаси билан мурожаат қилган эдилар. Туманлараро суд иш ҳолатларини атрофича ўрганиб ва текшириб чиққанидан

Ноҳақ ишда тантана

қилгандан, ҳақ ишда азият

чекувчи бўлмоқ афзал.

Цицерон, қадимги римлик файласуф

лан корхонага мулк, моддий ҳеч қандай даъволари йўқлиги ҳақидаги ариза қонун талабларида нотариус томонидан тасдиқланган, қонун бузилиш ҳоллари суд томонидан аниқланмаган» (матн суд ҳужжатидан ўзгартирилмай қўйилди).

Фуқаролик ишлари бўйича Тошкент шаҳар суди апелляция инстанциясининг 2001 йил 24 декабрдаги ажримига биноан фуқаролик ишлари бўйича Мирзо Улуғбек туманлараро судининг 2001 йил 12 ноябрь кунги мажлис иш юзасидан чиқарган ҳал қилув қарори ўзгаришсиз, апелляция шикоятга эса қаноатлантирилмасдан қолдирилган. Бу ҳақда «HURUQ» газетасининг 2003 йил 24 сентябрь кунги сонида Ўзбекистон Олий судининг фуқаролик ишлари бўйича судлов ҳайъати раиси Ж.Балкибаева газетхонларга ахборот берган.

Фуқаролик процессуал кодексининг 318-моддасига биноан, туманлараро суднинг ҳал қилув қарори ва шаҳар суди апелляция инстанциясининг ажрими ушбу аниқ қилинган ҳолатдан, яъни 2001 йил 24 декабрдан қонуний қучга кирган.

Ҳақиқатан ҳам, республикаимизда матбуот эркинлиги бор. Фуқаролар ёзган мақолаларнинг қўнчилигини газеталар муҳарририятлари чоп этади. Муҳарририят газетхон ёзган мақолани чоп этишга мажбур бўладиган ҳоллар ҳам қонунда алоҳида белгилан қўйилган. Лекин келтирилган далиллар, маълумотлар, ишлатилган иборалар бундан, ушбу қатнашганларнинг умумий пай вазноси 60 процентдан ортигини ташкил этган. Ушбу умумий мажлисда таъсисчилардан Ш.Абдурахмонхўжаев, О.Хўжаев, Н.Қобиловларнинг имзолари мавжуд, ушбу имзолар шахсан ўзлариники эканлигини улар суд мажлисида тўлиқ тасдиқлаганлар. Аммо уларнинг ушбу умумий мажлис баённомасини кўрмаганликлари, қуруқ оқ қоғозга имзо қўйганликларидан суд томонидан, даъво асосланган ҳол сифатида қабул қилинмади деб тўғри ҳулосага келинган.

Чунки оқ қоғозга имзо қўйганликлари, ушбу баённома қалбакилаштирилганлик ҳолатлари судда ўз исботини топмаган. Даъвогарлар ҳақиқатан ҳам ўз фамилиялари тўғрисида шахсан ўзлари имзо чекканлик ҳолатини судда тасдиқлаганлар.

Шунингдек, суд ушбу таъсисчилардан Ш.Абдурахмонхўжаев, О.Хўжаев, Н.Қобиловларнинг нотариал идорасига бориб, жавобгар (яъни Абидов К. — муаллиф изоҳи) илтимосига кўра аризани ўқимади имзо чекканлик ҳақидаги қўрсатмалари ҳам ҳақиқатга тўғри келмаслиги, чунки улар бундан ўз кўрсатмаларида ҳақиқатан ҳам паспортлари билан нотариал идорага борганликлари, ариза тузилиб, уларга ўқиб чиқиб қўл қўйиш учун берилганлиги, аризага аввал фамилия, исми ва шарифларини ёзиб, сўнг имзо қўйганликлари, сўнг давлат нотариуси реестрга ҳам имзо қўйганлик ҳолатлари уларни таъсисчиларни рўйхатидан чиқишлари муносабати би-

К.ОБИДОВ,
«Бомдод-савдо» хусусий
корхонасининг директори

БОРДАН ЙЎҚ БЎЛМАСЛИГИ ТЎҒРИ

билан 84.100 сўм-купонни давлат мулк қўмитаси ҳисобига — жами 1.723.876 сўм-купон тўладим (ушбу қвитанцияларнинг ксерокс нусхаларини тақдим этмоқдаман, асил нусхалари ўзимда).

«Бомдод» жамоа корхонаси таъсисчиларидан бирор киши, жумладан, мақола муаллифлари бўлмиш Носир Қобилов ва Шуккур Абдурахмонхўжаев давлат дўконини хусусийлаштириш учун зарур бўлган маблағни тўлашга умуман улуш қўшганлари йўқ. Агар қўшган бўлсалар, пул тўлаганликлари ҳақида ҳужжатларини кўрсатсинлар.

Муаллифлар мақолада ёзди-лар: «Кейинчалик таъсисчилар бир-галикда эски дўконни бузиб ташлаб, замонавий талабларга жавоб берадиган савдо дўконини қурдик». Улар ушбу маълумотни ҳам ҳоли-сона ёзмаганлар. 1994 йил охири-1995 йил бошларида эски дўконни бузиб, янгисини қурганимиз рост. Лекин янги дўконнинг лойиҳа-смета ҳужжатларини тайёрлаш ва қурилиш материалларини сотиб олишга кетган маблағлар ва усталарга берилган иш ҳақлари биргина менинг чўнтагимдан кетди.

1993 йил декабрда жамоа корхонаси ташкил этилганда, мендан ташқари яна 8 киши пул қўшмасдан, қоғозда таъсисчи бўлган эди. Шундан бери 10 йил ўтди. Таъсисчиларнинг айримлари кейинчалик турли сабабларга кўра ишдан бўшаб, бошқа ишга ўтиб кетдилар. Таъсисчи А.Иброҳимов 1994 йилик ўз аризасига биноан ишдан бўшаб кетди.

Таъсисчилар Х.Иброҳимов, С.Шарипова, О.Хўжаев 1998 йили, таъсисчи Х.Мусаев 2000 йили ўз аризаларига биноан ишдан бўшаб кетдилар (аризаларнинг ксерокс нусхалари илова қилинади). Таъсисчи М.Ҳамидов соғлиғи ёмонлашиб, иккинчи гуруҳ ногирони бўлиб қолгани туфайли 1998 йилдан буён ишламайди.

билсалар ҳам, ўзларини билмас-ликка соладилар. Мен Юнусобод тумани ҳокими ўринбосари А.Расулов 2000 йил 22 сентябрда имзолаган хатни олдим.

Ушбу хатда (нусхаси илова қилинади) шундай ёзилган эди: «Ўзбекистон Республикасининг 1996 йилдаги Фуқаролик кодексининг иккинчи бўлимига асосан Сизга шунини маълум қиламизки, ҳозирги ҳақда жамоа корхоналари ўз мақомларини ўзгартирилари ёки тугатиш ишларини бошлашлари шарт. Юқоридагилардан келиб чиққан ҳолда сиздан 3 кун муддат ичида туман ҳокимияти 1-кават 6-7-хонага барча ҳуқуқий ҳужжатларини тўлиқ билан мурожаат қилишини сўрайман. Ақ ҳолда ҳокимият тугатиш комиссияси томонидан корхонагизга нисбатан масалани ҳал қилиш учун Тошкент шаҳар ҳўжаик судига мурожаат қилинади» (матн хатдан айнан қўйрилди). Ҳоким ўринбосари имзолаган ушбу хат амалдаги қонунларимизга қанчалик жавоб беришини мен баҳолай олмайман.

Лекин туман ҳокимиятидан олинган ушбу қўрсатмадан сўнггина корхона мақомини ўзгартирш юзасидан ҳаракат бошладим. Юнусобод тумани ҳокимияти «Бомдод-савдо» жамоа корхонасининг мақомини ўзгартириб, «Бомдод савдо» хусусий корхонасига айлантириш ҳақида 2000 йил 18 декабр кунини 2097-қарорни қабул қилди.

Таъсисчи бўлмаган Ф.Гаджиевнинг аризасига асосан Юнусобод тумани ҳокими жамоа корхонасини хусусий корхонага айлантириш ҳақида қарор чиқарганини мақола муаллифлари ҳар жойда бўрттириб гапирганини яхши кўрадилар.

Ф.Гаджиев деган шахс, ҳақиқатан ҳам, бизнинг жамоа корхонамизда ишлаган ва таъсисчи ҳам бўлмаган. Юнусобод тумани ҳокимиятига корхона мақомини ўзгартирш тўғрисидаги аризани

Ким ўзини паст тутса, у
Худонинг олдида иззатда-
дир; ким ўзига ёқмаса, у
Худого ёқади. Парварди-
горнинг нигоҳида улкан
бўлиб кўриниш учун ҳам ўз
кўзларингда арзимас бўлиб
кўрин; сен одамлар фикри-
да қанча одми бўлсанг,
Худо сени шунчалик кўп
қадрлайди.

АНСЕЛЬМ,
италиялик илоҳиётчи
файласуф

✓ E'TIROF

МАҲАЛЛАНИНГ ЯҚИН ДЎСТИ

СОБИР Раҳимов номли маҳалла Бекобод шаҳри марказида жойлашган бўлиб, аҳолиси энг кўп маҳалла ҳисобланади. Шунданми, унинг ўзига яраша муаммолари ҳам оз эмас. Бу биринчи галда аҳоли ўртасида соғлом турмуш тарзини йўлга қўйиш, жиноятчиликнинг олдини олиш, тадбиркорликни ривожлантириш, аҳолини иш билан таъминлаш, ижтимоий адолат ўрнатиш каби масалалардир. Уларни ҳал этишга подполковник Файрат Мадаминов бошлиқ Бекобод шаҳар ИИБ ходимлари ҳам амалий, ҳам маънавий ёрдам бериб келмоқдалар.

Маҳалла кўмиталарининг милиция таянч пунктлари билан бир жойда ташкил қилиниши ҳамкорлик учун янги имкониятдир. Бу борада ҳуқуқ посбонлари амалга оширган ишлар эътиборга лойиқ. Айниқса экстремизм, терроризм каби илатлардан халқимизни оғох қилиш, уларнинг тинчлигини таъминлаш, жиноятчиликнинг олдини олиш борасида самарали иш олиб борилди. Натижада шаҳар бўйича жиноятчилик даражаси бир мунча пасайди.

Шаҳар ИИБ бошлиғи Ф.Мадаминов ва унинг ҳамкасблари маҳаллада ўтаётган барча тадбирларда фаол иштирок этиб, ўз фикр-мулоҳазалари ва таклифлари билан чиқишмоқда ва аҳолининг муаммоларини яқиндан ўрганишмоқда.

Албатта, бу билан барча муаммолар бартараф этилди, жиноятчилик батамом тугатилди деб бўлмайди. Чунки ҳаётда ҳали ҳам адашган, иродаси суст, масъулиятсиз инсонлар йўқ эмас.

Биз маҳалламизнинг ана шундай жонкуяр дўстлари борлигидан фахрланамиз ва бу сифатлар барчага ўрнатқилишига умид билдираимиз.

Бекобод шаҳридаги Собир Раҳимов номли маҳалла аҳли номидан:

Д.ХУҲАКУЛОВ,
маҳалла кўмитаси раиси

✓ OILA — QUTLUG' DARGOH

Оила инсон туғилиб-ўсайдиган, камол топадиган мўтабар даргоҳ. Ҳар бир хонадон жондан азиз Ватан ичра Ватандир. Бизнинг кўҳна Шарқда алп йигитлар она юртин душман ҳамласидан ҳимоя қилаётганда оиласи учун ҳам курашаётганлигини юракдан ҳис қилишганига ҳеч бир шубҳа йўқ. Оила бизда азалдан ана шундай улуғлаб келинган.

Ўзбекистон Конституциясининг 63-моддасида «Оила жамиятнинг асосий бўғинидир ва у жамият ва давлат муҳофафасида бўлиш ҳуқуқига эга» деб ёзиб қўйилган. Зеро, юртимиз тараққиётини таъминловчи зукко йигит-қизлар камолот зиналарига илк қадамларини хонадонларда қўйишади. Оилавий муносабатлар эса давлатнинг фуқаролик ҳолати далолатномаларини ёзиш (ФХДЕ) идораларида тузилган никоҳдан сўнггина қонуний кучга киради. Бу оилада эр-хотиннинг ҳуқуқ ва мажбуриятларини вужудга келтиради. Аксинча, қонуний никоҳдан ўтмасдан эр-хотин бўлиб яшаётган фуқаролар қанча пайт бирга яшаганликлари, болалари бор-йўқлигидан қатъи назар никоҳ ва оила қонунларида белгиланган эр-хотинлик ҳуқуқлари ҳамда мажбуриятларини вужудга келтирмайди.

Ўтган йили Қизилқум туманида 354 фуқаронинг никоҳи қонуний қайд этилди. 321 нафар фуқарога эса оталик белгиланиб, гувоҳнома берилди. Бу шунча кишининг никоҳи қонуний қайддан ўтмаган деган маънони англатади.

Ҳўш, буларнинг сабаби нимада? Қонунга зид ҳолда тузилган мўрт оилаларнинг пайдо бўлишига қимлар айбдор?

Тахлиллар шунини кўрсатадики, баъзи ота-оналар фарзанди никоҳ ёшига (қизлар учун 17 ёш, йигитлар учун 18 ёш) етмаган бўлса-да, совчини ноумид қайтармайдилар. Ўғли ёки қизи оила қуришга тайёрий-йўқми, соғлиғи қандай, рўзгор юритиш маданияти нечоғлик — бу нарсалар билан кўпма қизиқмай, тўйни бошлаб юборишади. Сўнгги пушаймондан эса наф йўқ.

Ҳозир ФХДЕ бўлимига 1983-1986 йилларда туғилган ёшлар никоҳдан ўтиш учун ариза беришмоқда. Уларнинг айримлари аллақачон қонуний никоҳдан ўтмасдан турмуш қуришган. Баъзиларнинг фарзандлари ҳам бор. Қонуний никоҳдан ўтиш учун улар қонуний никоҳ ёшига етишни «кутиб» яшаган. Ваҳоланки, Оила кодексининг II бўлим 13-моддасида: «Никоҳ фуқаролик ҳолати далолатномаларини ёзиш органларида ту-

зилади. Диний расм-русумларга биноан тузилган никоҳ ҳуқуқий аҳамиятга эга эмас» деб кўрсатилган. Бундан бир неча йил олдин диний идоралар никоҳ масаласида ФХДЕ бўлими билан бевосита боғланиб иш олиб боришган. Ушунда турмуш қураётган келин-куёв давлат идорасидан олинган никоҳ гувоҳномасини кўрсатганларидан сўнг имомлар томонидан никоҳ ўқиларди. Бу тартибни тезда тиклаш лозимлигини ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда. Шу ўринда битта мисол келтирай: 16 ёшга тўлма-

ТЎЙ БОШЛАШГА ШОШИЛМАНГ

ган С. исми қизни турмушга берадилар. Шаръий никоҳ ўқитилади. Афсуски С. кўп ўтмай ажралишди. Ота-онасининг уйига келиб фарзандли бўлди. Ўғилчасига она фамилиясига гувоҳнома олишди. Куёв эса яна бир вояга етмаган қизга шаръий никоҳ ўқитиб уйланиб олди. У билан ҳам сал вақтдан сўнг ажралиб, Тожикистондан қўчиб келган бошқа бир қизга уйланди.

Бечора С.ни эса ёши ўтиб қолган қизига турмушга чиқариб юборишди. Ўйлаб туриб ҳайрон қоласан киши. Агар уни вояга етгач узатишганда эди, фарзанди ўз отасининг фамилиясини олган, моддий таъминоти учун алимент олиш ҳуқуқига эга бўлган бўларди.

Бу гапларни ёзишимиздан мақсад шуки, юртимизда барча хонадонлар тинч-тотув яшасинлар. «Оиласидан ажралган» деган ноҳўш сўзлар бўлмасин. Бунинг учун эса муҳтарам оталаримиз, мунис оналаримиз ўғил-қизларини уйлантириш ва турмушга беришда қонуний йўлни танлашлари, чўқур ўйлаб, маслаҳатни кенг қилиб, сўнгра тўй бошлашлари лозим.

Назира ЧОРИЕВА,
Қизилқум туман ФХДЕ бўлими мудири

✓ MULOHAZA

Каттақум массивида ташкил топган Учқизил, Паррандачилик ва Лимонзор кўрғонлари гўзаллиги билан Сурхондарё вилоятида ажралиб турарди. Бир томонида отчорлар, иккинчи томонида улкан сув омбори, яна бир томонида қўлғу қадамжолар — Ҳаким Термизий макбараси... Киройи яшасанг, ана шундай жойларда яшасанг!

Одамлар замонавий коттеж уйларида истиқомат қилишади. Табиий газ, водопровод, телефон, электр қуввати муттасил ишлаб турибди. Ёнвери дашту яйлор. Чорвага, деҳқончиликка қулай. Сув мўл. Лекин... Ҳа, ҳар тўққизда бир айб деганларидек, Афғонистон тарафдан бало-қазодек ёпирилиб кирган гиёҳвандлик моддалари не-не гулдай оилаларни бузиб, бургутдек йигитлару сулувларнинг қаддини бўкиб, тўпқорқа қорширмади.

Аср вабосига қарши кураш бошланди. «Халқобод» ширкат хўжалиқ бошқаруви раисининг ҳисобот-сайлов йиғилиши охирида айтган гаплари ҳамон қўлғимда акс-садо бериб келмоқда.

— Оғайнилар, яшашимизнинг сира қамин йўқ. Бой ва фаровонлик. Бу жуда қўнорли. Лекин катта-катта йиғилишларда, сафарларда мендан «Қаердасиз?» деганларида «Қаптархонаданмиз» десам, «Ҳа, қатталар жойда яшаркансизлар. Гиёҳвандликнинг уяси-ку» дейишади. Тўғриси, ич-ичимдан эзилб кетсам ҳам сир бергим келмайди.

Дарҳақиқат, раиснинг уялганича бор. Ахир бу шармандали иш-

ларни қилаётганлар ҳам хўжаликда яшайдиган инсонлар ва уларнинг фарзандлари-да. Лоф бўлмас, ҳар ўн уйнинг биридан гиёҳвандлик билан боғлиқ жиноятга қўл урганлар бор.

Тўғри, ҳуқуқ-тартибот идоралари ҳодимлари гиёҳвандликка қарши кескин курашишапти. Лекин кенг жамоатчиликнинг ёрдами бўлиши керак. Ана шундагина бе-хавотир, беталофат яшаймиз.

ГИЁҲВАНДЛИК — ЖИНОЯТЛАРНИНГ ДОЯСИ

— Мана, шундай қилиб уйни қуриб, «яшасан наркоманлар» деб яшаб ётибмиз-да, — деди қувонганидан қаҳ-қаҳ уриб куларкан.

— Биронтаникини ўғирлаб келган бўлса, тагин балога гирифторм бўлиб юрманг, ошна.

— Йўқ, ўғирлик эмас. Уйига бориб кўрдим. Эшик ва деразаларига эски шолча тутиб ўтирибди. Томи-нинг устияни очиб берган, қуруқ қанча вақт ўтказиб борсам, қўшимча дангиллама уй қуриб олибди.

— Табриклайман ошна, янги уй муборак бўлсин! — дедим унинг қўлини қисиб.

— Раҳмат, — деди қувончини яширолмай яраб куларкан. — Ошнажон, жуда қулай келиб қолди. Шу десангиз, деярли текинга тушди.

— Қандай қилиб, ошна, сирини бизга ҳам айтиб қўйинг. Иморот қилиш ниятимиз бор.

— Бўрини эсласанг қўлоғи кўри-нади деганлари рост экан. Бир кўни қурилиш материалларини қандай топсам экан деб хаёли суриб ўтиргандим, бир одам келиб: «Ака, дераза роми олмайсизми, арзон-нага бераман» деса бўлади.

— Менга қурилиш материаллари сув билан ҳаводай зарур эди. — Менга кўп пул керак эмас, — деди у қўлоғимга тишишиб. — Бир «пакет»га етадиган берсангиз бўлди.

— Эрталаб маҳалла раиси Бозорбой Ҳимматов келиб: — Қандайдир худудан қайтган кечаси кўрамаздаги каттақон қўйимизни сўйиб, гўштини олиб, қалласи ва ичак-чавоғини ташлаб кетибди, — деди ноҳўш кайфиятда.

— Ким қиларкан-а бунақа ярамас ишларни?

— Ким қиларди, наркоманлар-да.

Бозорбойнинг гаплари эшитиб, ўтган йили қўшим — нафақадаги милиция ҳодими Исроил Зоиров билан мени вилоят прокуратурасига чақиришиб, «Қўшнилариңиз Қуртовларнинг гиёҳвандлик билан

шуғулланишидан хабарларингиз борми? Бўлмаса, оғох бўлиб юринлар» дейишганини эсладим.

— Қўй сўйилган жойни бир бори кўрсанг-чи, — дедим Бозорбойга. У дарров рози бўлди. Бориб кўрдик. Қўранинг эшиги олдида сўйган экан. Иккимиз изни ва қон томчиларини мўлжаллаб боравердик. Ўғри боғча ҳовлисига кирибди. Тагин денг, боғчанинг иккинчи қаватига чиқиладиган нарвон тагини гўштни қўйиб, дам олган. Каттагина қон юқи ёйилиб ётибди.

— Ўғри боғча қоровули ёки унинг ўғиллари бўлса керак, — дедим гумон қилиб. — Чунки бегона киши бу ерга кирмайди, қолаверса, бу-

нақа бафуржа дам олмайди.

Шундан кейин тагин из ва қон томчиларини кўздан йўқотмасликка ҳаракат қилиб боравердик. Қарангки, бизнинг ҳовлига кирган.

— Мен ҳам шундан гумон қилиб уйингизга келувдим-да, ака, — деди Ҳимматов хижолатомуз жилмайиб, — ўзи, укалар уйдими?

— Уйдаликка-ку уйда эди, лекин бу ерда қандайдир сир борга ўхшайди, — дедим унинг тирсагидан ушлаб. — Энди, из ва қон томчиларини қуваверамиз.

Диққат билан қузатсак, томчи ва из ён чегарамизга, яъни қўшимиз томонга ўтибди. Сира шубҳам қолмади. Тўғри қўшимизнига кириб бордик. Воқеани айтгандик, уй соҳибни сира бўйнига олмади. Сўнгра уни Бозорбой раис хўжалик идорасига олиб бориб, уч-тўрт киши бўлиб ўртага олишди.

— Бўлмаса ҳозир милиция чақи-рамиз, — деди ҳисобчи Абдулла Валиев.

— Кейин додингни кимга айтсанг ҳам кеч бўлади. Яхшиси, ҳозирок бир қўй олиб бориб Ҳимматовнинг кўрасига соласан.

Гуноҳи борининг оёғи қалтирар деганларидек, ҳали бир ўғли гиёҳвандлик туфайли қамқондан чиқиб келмасдан, бирдангина иккита кичик ўғли қўлга тушди. Сўнгра катта ўғли уюшган гиёҳвандлар билан биргаликда қўлга тушиб, қамалиб кетди. Ота-она эса уялганидан уйини сотиб, қўчиб кетишди.

Азизлар, гиёҳвандликка берилган киши ўғирлик ҳам, босқинчилик ҳам, қотиллик ҳам қилиши мумкин.

Касални яширсанг, иситмаси ошқор қилади дейди доно халқимиз. Ҳақ гап. Биз юзхотирчилик каби андишаларга бориб, қўш-қўшнингнинг айбини хаспўшлаб, охир-оқибат надоматдан қалбимиз вайрон бўлади.

Ҳолмўмин ХУДОЙКУЛОВ,
журналист

BIR JINYOAT TAFSILOTI

ФЕВРАЛИНИНГ сукунатли оқшомларидан бири. Кўчаларда ҳаракат қилмаган, фақат онда-сонда кўриниб қоладиган энгил машиналарнинг овозига бу сокинликни бузиб турарди. Кундузи унчалик билинмаган совуқ ярим тунга бориб забтига олди.

«Тико» машинасида кетаётган йигитга эса ташқаридаги совуқ унча таъсир қилмаётгандек эди. Қўриқлаш хизмати белгиси туширилган формани кийиб олган йигит машина иситкичини ёқиб қўйган ҳолда бамайлихотир манзил томон бо-

ноятни фош этиш осон эмасди. Бу тезкорликни, воқеа жойидаги ҳар бир детални синчковлик билан кузатишни тақозо этарди.

Жиноят аломатларини ўрганаётган капитаннинг бир нарсга эътиборини тортди. Унинг назарида оператор хонасидаги телефоннинг йўқолишида бир мантиқ бордек эди. Шунинг учун қўриқлаш бўлими командири олдига чақириб, қизиқтирган саволларини берди:

— Бу «заправка» кимга тегишли?

— ...Вазирликка.

— Унда телефон йўқолмасдан олдинги охирига алоқа сақланиб қолган бўлиши керак. Балки сержант жиноятчиларни кўриб, кимга-

йўл билан бўлмасин пул тоғиш дардига тушиб қолган. Мўмай даромад келтирадиган бирон-бир ишни топиш керак-да, шартга қилиш керак.

— Уша ишнинг ўзи бўлмас-чи?

— Топса бўлади. Излаш керак.

Тоғанинг гапидан кейин суҳбат бироқ узилди. Кўп ўтмай Суннат бир кашфиёт қилгандай, шошиб-пишиб тоғасига деди:

— Анови, сизларникига келадиган йўлда «теплица»лар бор-ку, ҳозир уша ерга бирон нарсга экилганими?

— Қишда экилади. Ҳозир ҳеч нарсга экилмаган. Нимаиди?

— Қоровул борими?

— Қоровули бор, фақат у ерда

EKKANINGNI O'RASAN

ҚАБРИСТОН СУКУНАТИ

Одатда сукунат қабристонларгагина хос. Бироқ бу ердаги жимжитлик ҳам вақти-вақти билан бузилиб туради. Марҳумини сўнгги манзилга кузатгани келганлар унинг гуноҳларини кечишини, қабрда тинч ётишини худодан тилаб дуо ўқийдилар. Марҳумини лаҳадга қўярганлар: «У қандай одам эди?» дея сўралади. Табиийки, ҳеч ким ўлиқни ёмонламайди. «Яхши одам эди» деб қўяқолишади. Шу тариха гуноҳу савобларини бағрига яширганча қабристонда яна сукунат ҳукмронлик қилади.

...Аммо бир кун келиб мулланинг «У қандай одам эди?» деган саволига аниқ жавоб ҳам топилиши мумкин экан.

Худди шу ҳолат «Қарриҳўжа бобо» қабристонидида юз берди. Бу сафар марҳумлар маконидаги жимжитлик гайритабиий равишда бузилди. Бир ойлар чамаси бурун кўмилган жасад қабрдан чиқариб олинди. Ана шунда бу банданинг нима учун «ажалидан беш кун бурун» вафот этганлиги-ю, мулланинг у ҳақдаги саволига жавоб топилди...

Бобонон ота ҳар гал фарзандли бўлар экан, болаларининг бир кун келиб қўлидан ишни олишини, кексайган чоғида белига мадор бўлишини ўйлаб қўвонарди. Оилада кетма-кет олтига фарзанд туғилди. Аммо улар улғайган сари отанинг ташвишлари ортар, у ўйлаган ёруғ кунларнинг келиши эса даргумон эди. Отанинг барча умиди кенжаси Юсуфбойдан — ақлухуши жойида бўлган ўғлидан эди. Негаки, ўғилларидан иккитаси ақли заиф бўлиб туғилди, бошқалари эса уланганча, турмушини бўлак қилиб чиқиб кетишганди.

Йиллар ўтиши билан Бобонон отанинг орзулари чиппакача қикди. Тенгдошлари қатори ҳарбий хизматга бориб келиб, ишга жойлашиб, туппа-тузук ишлаб юрган Юсуфбой бирдан айниди. Ишдан ҳам қолди. Туну кун савёк юриб, уйига юриш-туриши номалўм танишларини, ҳатто суюқоёқ қизларни ҳам тап тортмай олиб келадиган бўлди. У на отани, на онани тингларди.

Йигирма иккинчи март. Юсуфбойнинг туғилган кун. Аммо шу кун эрта саҳарда Бобонон отанинг хонасига табриклагани эмас видолашгани кирди. Ўғлининг қонга беланган боши устида эзлиб-эзлиб йиғлади. Унда жигарбандидан айрилиқ ҳам, ундан нафрат ҳам, алам ҳам, хавфсирашу-ҳадик ҳам мужассам эди. Йигирга шу туйғуларнинг қайси бири кўпроқ сабаб эканлиги бир худогонага аён эди.

Балки шу тобда фарзандининг беғубор болалик йиллари эсига тушгандир. Балки мана шу беғубор гўдак йиллар ўтиши билан бошига итнинг кунини солганлиги, маст бўлиб келиб пул талаб қилишлари, пул топилимай қолганда эса тутиб олиб уришлари, қунора уйқусиз ўтган кунлари, мусиқа қўйиб отасини уйинга тушишга мажбур қилганлари кўз олдидан ўтгандир. Ахир кечагина ҳам...

Юсуфбой яна иккита жүрасини тун ярмида бошлаб келганди. Аксининг ўғли Қутлимуродни уйғотиб мажбуран вино олиб келишга юборди. Маишат тонггача давом этди. Маст йигитларнинг мастона қий-қирғи, бепарда сўзларидан қўзи-

га уйқу келмаган Бобонон ота невараси Қутлимуроднинг ёнига келди.

— ...Қутлимурод, болам, амакингга айт, жўраларига рухсат берсин. Отанинг мазаси йўқ дегин.

Отанинг ўғли ёнига боришга юраги доғ бермасди. Улар Қутлимуроднинг гапини тингламагач, юрак ютиб ўзи борди. Юсуфбой яна жаҳл отига минди. Ичсам ўз пулимга ичман деди-да, отасининг юзига тарсаки тортиб юборди. Бу ҳўрликка чидаб туролмаган Қутлимурод амакисининг қўлига ёпишди.

Шу орада улфатлар уйни тарқатишди. Жаҳлини боса олмаган Юсуфбой болгачани олиб, Қутлимуродни кува кетди. Қутлимурод ховлини бери айланиб, Юсуфбойнинг хонасига кириб эшикни ичкаридан бекитди. Қўзи қонга тўлган Юсуфбой эса эшикнинг ойнасини синдириб, қўл тикиб зулфини очди-да, ичкарига кирди.

Қўлидаги болгачани тортиб олганини кўргач, у Қутлимуродни ётқизиб, бўйнидан бўға бошлади. Қутлимуроднинг кўз олдидан қоронғилик бўлиб, болалик пайтидан бери деярли ҳар кун амакисидан ейдиган қалтаклари, калтагу-ҳўрликларга чидамай ўзини осганлиги, тасодиф билан бир ўлимдан қолганлиги эсига тушибди, алам ва нафрат қонини кўпиртириб юбориб, қўлидаги болгача билан амакисининг бошига тушира бошлади. Бир вақт унинг бўйини бўғаетган чайир қўллар бери ёнга махолсиз тушибди...

— ...Катта ҳўжалгимизни боқиб ўтирган сендан ҳам айрилиб қолсак нима қиламиз болам, ҳолимиз не кечади? — деди Бобонон ота невараси Қутлимуродни кўксига босиб йиғларкан. — Ҳеч кимга чурқ этма, пешонамиздагини кўрармиз. Билиб қолсалар тўғрисиини айтмасин. Ҳозир эса қариндошларга хабар бер, жанозага айтиб чиқишсин...

Жимжитлик ва сукунат фақат қабристонларгагина хос. Негаки, марҳумлар гапирмайдилар. Аммо тил-забони бўлган тириклар-чи, улар нега жим? Нега улар Хонқа туманидаги Шароф Рашидов номи ширкат ҳўжалгимизда юз берган бу фожеани жимгина кузатишди? Нима учун тирик бўлатириб аросатда қолган бу оилага ёрдам қўлини чўзишмайди? Нега...

Машариф САФАРОВ,
Хоразм вилоят
прокуратурасининг катта
терговчиси.
Мирзабек ЖАПАҚОВ,
журналист

жавоб бўлмади. Балки ухлаб қолгандир деган ўйда машина серенасини ёқди. Яна ҳеч қандай ўзгариш бўлмади.

Бу қандай ҳол бўлди? Бир соат олдин бу ерда сержант Сайдуллаев навбатчиликда турган эди-ку? Афтидан бу ерда бир қор-қол юз берганга ўхшайди. Тезроқ нима бўлганини аниқлаш керак.

Лейтенант панжарадан ошиб ўтиб, эҳтиётдан қуролни қўлига олди. Аввал оператор хонасига кириб, светни ёқиб хонага разм солди. Ҳар доим стол устида турадиган телефон аппарати жойида йўқ, сими кесилиб, қаёққадир го-йиб бўлганди. У ердан чиқиб, машина қовиш жойига ўтди. Бирма-бир ҳамма хоналарни очиб кўрди. Лекин Сайдуллаевдан дарак йўқ эди. Лейтенант ҳамма ёқ яхши кўри-ниши учун ташқарининг ҳам чироқларини ёқди. Шунда автомобилларга ёқилган қуядиган боксининг олдида, асфальтда бир кишининг ётгани аққол кўзга ташланди. Вақтни қўлдан бермаслик учун лейтенант тезда у ерга шошилди. Нима бўлганда ҳам вазият яхши эмасди.

Ерда ётган кишини у дарров таниди. Қўлини олдида қилиб ётган сержантни ўзига қаратиш учун аста энгашиб, энгидан тортди. Шунда қўли ёпишқоқ нарсасига тегиб, сесканиб кетди ва қўлига қаради. Энди бояги сесканиш чинакам кўрқувга айланди. Жойида ўтириб қолди. Қўли одам қонига бўялиб қолганди. Лейтенант бироздан кейин ўзига келиб, жойидан турди. Воқеа жойига разм солиб, сержантнинг қуроли йўқлигини, АЁҚШга тегишли қалитлар эса 10-15 метрлар нарида ётган ётганлигини кўрди. Шундан кейин рацияни қўлига олиб керакли рақамларни терди.

— Диккат! Диккат! Барча постлар диккатига! 71-АЁҚШда жиноят содир этилган. Сержант оғир яраланган.

Фурсат ўтмай бу ерга ҳуқуқ-тартибот органи ходимлари етиб келишди. Оғир яраланган сержант тезда шифохонага жўнатилади. Лекин қўл қон йўқотганлиги учун ҳаётини сақлаб қолишининг иложи бўлмади. Бу ерда жиноят содир бўлгани очик-ойдин кўриниб турарди. Жи-

дир хабар бергандир. Эҳтимол жиноятчиларнинг ўзлари... Ҳар қалай бунчи текшириб кўриш лозим.

Капитаннинг гумони тўғри бўлиб қикди. Ҳақиқатан ҳам уша кун жиноят содир бўлишидан бироқ олдин йўқолган телефонда суҳбат бўлиб ўтган экан. Лекин сержантнинг эмас, бутунлай номалўм шахсларнинг суҳбати. Шу суҳбат бўйича излаштириш бошлаб юборилди. Тез орада уша кун оператор хонасидаги шахс билан алоқада бўлган номалўм аёл кишининг телефон рақамлари ва уй манзили аниқланди. Тезроқ ғуруҳ аниқланган манзилга борганда, у ерда Бастисимли аёл яшаш маълум бўлди.

— Бешинчи февраль тунги соат 12-1 лар атрофида сиз телефон орқали ким билан гаплашдингиз? Аввал милиция ходимларининг саволига жавоб беришдан бўйин товлаб турган аёл кейинчалик уларни чалғитса ёки жавоб бермаса ўзига қийин бўлишини, барча сири ошкор этилишини билиб, барчасини айтиб берди.

— Уша кун менга Суннат телефон қилганди...

Уйда ёнбошлаб ётган Салим ташқаридан келатган машина овозини эшитиб ўрнидан турди. Пардаси очик деразадан кўз оғуртириб, тунд чехраси бироқ ёришди. Уйга жияни Суннат келганди.

— Тоғам қаерда? — Суннат ҳойнаҳой хотинидан сўради. Лекин у жавоб беришга улгурмади.

— Суннат, келавер, буюкдаман. Тоға-жиян кўришиб бўлгач, ўтиришди. Ҳол-аҳвол сўрашган бўлди.

— Ха, жиян, кўринмайсан?

— Эй, тоға, гимир-гимир қилиб юримиш-да.

— «Тулпоринг» омоними?

— Ҳозирча юриб турибди. Кира қилиб, ишлаб юрибман. Фақат эски бўлгандан кейин мазаси қочаверар экан. Бир кун у ери кетади, бир кун бу ери. Жонга ҳам тегиб кетди, — Суннат қўлини икки томонга ёзиб, узок керишди-да, яна давом этди.

— Қани энди, янги машинадан бўлса. Мазза қилиб миниб юрсанг.

— Ҳолва деган билан оғиз чучи-майди, жиян. Ҳозир ҳамма қандай

турмайди. Олиб кетишга нимаси ҳам бор эди?

— Трубаси-чи?

— Труба? — Салим жиянининг гапини ўйлаб қолди. Бироздан кейин иршайиб турган Суннатга қараб қўшиб қўйди: — Трубаси-ку бор. Фақат уни ўмарадиган шоввоз йўқ-да.

— Агар труба кесадиган асбоб ва уни оладиган валломат топилса, ўмарадиган шоввоз ҳам топилиб қолар, тоға.

— Бор-йўғи шуми? — Салим шундай деб жиянининг елкасига қўлини қўйди. — Унда ишга киришавериш керак. Шоввозлар қўлидан нима келишини бир кўрсатиб қўйсин-чи.

Бу гапдан кейин тоға-жиян бир-данига хоҳолаб қилиб юборишди. Гапдан гап чиқиб пайдо бўлган жиноий ғуруҳга Самарқанддан келиб Салимининг уйида мардикор ишлаётган Равшан ҳам жалб қилинди.

Улар оқорида тилга олинган иссиқхоналардан 3-4 марта труба ўмаришди. Ҳар ўғирлаб чиққанларига пайдарпай хадидор топиб пуллаб юбораверишди. Ҳаммаси риволуциядек кетаётган эди. Нима бўлди-ю, охири сафар трубани кесиб бўлиб энди машинага юлаймиз деб турганларида кечаси ҳеч бу ёққа қадам босмаган қоровул келиб қолди. «Шоввозлар» кесиб қўйган трубаларини ташлаб, жуфтакни ростлашга мажбур бўлишди ва қайтиб у ерга боришмади. Шунда ҳам улар иссиқхонадан 550 метрга яқин трубаларни ўмариб, анча-мунча пул ишлаб олишганди.

Улар энди бутунлай осон йўл билан келадиган даромадга ўрганиб қолишганди. Шунинг учун пул ишлашининг бошқача йўлини ахтара бошлашди. Ўзларининг аввалги «каси»ларини ўзгартириб, қассобчилик билан ҳам шуғулланиб кўрмоқчи бўлишди.

(Давоми кейинги сонда)
Турсунбой ИБРАГИМОВ,
Тошкент шаҳар
прокуратурасининг бўлим
прокурори.
Фозил МАМАШАРИПОВ,
«HUGUQ» муҳбири

BU QIZIQ

1938 йилда 15 ёшли йигитча энг катта орузига эришиш мақсадида, яъни учувчиликка ўқиш учун Японияга йўл олади. Уша пайтда у корейлик биринчи ҳарбий учувчи сифатида қаҳрамон бўлишни хоҳларди. Бу мақсади Оямага катта муаммоларни келтириб чиқариши мумкин эди. Уша пайтларда корейлик келгинди учун японлар орасида осойишта яшаш қийин бўлган. Лекин Ояма қаттиқ интилишлари туйфайли авиация мактаби ўқувчилари қаторидан жой олди.

Шу билан бирга у кураш санъатини ҳам унутмади. Японияда у дзю-до ва бокс билан шугуллана бошлади. Ўқиш чоғида Окинава каратэси билан шугулланувчи болалар билан танишди. Бу кураш тури уни жуда қизиқтириб қўйди. Ояма Такүсеку университетидаги Гитина ва Йоситаки Фунакошилар қўлида машқ қила бошлади. Каратэнинг ҳозирда барчага маълум бўлган шотокан йўналиши айнан шу мактабда вужудга келган.

Интилувчан Ояма каратэда ҳам, ўқишда ҳам катта муваффақиятларга эришарди. Ун етти ёшида у каратэдан 2-дан соҳиби бўлди. Йигирма ёшга тўлганида у император армиясига хизматга жўнайди. Уша вақтда Ояма 4-дан соҳиби эди.

Ояма дзю-дода ҳам камолга ета борди. Бу кураш тури билан шугулланаётганига 4 йил бўлишига қарамай у қийинчиликсиз 4-дан имтиҳонларини топишарди. Япониянинг урушда ютқазганлиги бошқа японлар сингари Оямага ҳам руҳий таъсир қилди. Ҳеч қачон мағлуб бўлмасликка ҳаракат қилган Оямани тушқунликдан унинг ҳаётига кириб келган Со Ней Чу олиб чиқди. Японияда яшовчи, годзю-рю усулининг буюк устаси Со Ояма билан бир қишлоқда туғилган эди. Устоз Со жисмоний ва маънавий кучи билан ном қозонганди. Масуэти Ояма ҳаётини кураш санъатига бағишлашига ҳам устоз Со сабабчи бўлган.

Йигирма уч ёшида Ояма ёзувчи Ёжи Ётикава билан танишди. Ёжи машҳур самурай Миямото Мусасининг ҳаёти ва саргузаштлари ҳақидаги асарларнинг муаллифи эди. Асар ва унинг муаллифи Оямага самурайлик виждон кодекси Бусидони қўйиб етишишга катта ҳисса қўшди. Ояма ушбу сабоқлар орқали ҳақиқий жангчи йўлини тушуниб етди. Кейинчалик Ояма устози Сонинг маънавияти билан руҳ ва танани тарбиялаш ҳамда чинқитириш мақсадида таркидунё қилиб, уч йил ёлғизликда Минобэ тоғида машқ қилади. Бир пайтлар худди шу тоғда машҳур самурай Мусаси яшаб ўтган. У ҳам бу ерларда ёлғизликда машқ қилиб, нито-рю, яъни «икки қилич» мактабига асос солган. Ояма тоққа фақат ўзи учун зарур нарсаларни олди. Биринчи навбатда, албатта, Миямото Мусасининг китобини. Ояма билан биргаликда тоғда машғул ўтказишга кураш мактабининг ўқувчиси Шотокан Ёширо борди. Тақди дунёдан бутунлай узилган ҳолда тоғларда машғул ўтказиш жуда қийин кечарди. Ақлдан озай деган Ёширо олти ойдан сўнг тунда уйига қочиб кетади. Ёширодан фарқли ўлароқ Ояма ҳеч ҳам жамиятга қайтиш истагида эмасди. Ёлғизлик уни руҳан янада чинқитирди. Устоз

МАСУТАЦИ ОЯМА (ҳақиқий исми Ёнг И-Чой) 1923 йил 27 июл кuni Жанубий Кореядаги Гунсан шаҳри яқинидаги қишлоқда туғилган. Ёш пайтида у Жанубий Хитойга кўчиб ўтиб катта опасининг фермасида яшайди. 9 ёшга тўлганида у Ёи исмли ферма хизматчисидан хитой кемпосининг (шарқ якка кураши тури) «ўнсаккиз кўл» номли усулини ўргана бошлайди. Ояма ўн икки ёшида Кореяга қайтиб келганида якка кураш тури билан шугулланишда давом этади.

Со Ней Чу унга жамиятга қайтиш хоҳишини йўқотиш учун бир қошини қириб ташлашни маслаҳат берганди. Ёлғизликдаги машғулотлар узок вақт давом этди ва Ояма Япониядаги энг кучли каратэчига айланди. 14 ойдан сўнг Ояма яна жамиятга қайтиб келишга мажбур бўлди. Уша йили, яъни 1947 йилда у Япония миллий чемпионатининг каратэ мусобақаларида иштирок этиб, биринчи ўринни эгаллади. Бироқ унинг тоғда уч йиллик машғулотларни тугата олмаганлигидан кўнгли тўламаётган эди.

чолиб ташлаган. Бироқ жанглари хаммаси ҳам осонликча кечавермаган.

1957 йилда Ояма 34 ёшда эди. Мехикодаги бука билан жанглardan бирида кутурган бука Оямани шохлаб олади. Яраланган каратэчи ўзини букадан зўрга олиб қочиб, унинг шохини синдириб ташлайди. Бу жангдан сўнг бир ўлимдан қолган Ояма 6 ой тўшакда ётди. 1952 йилда у Америка бўйлаб саёҳат қилиб, спорт майдонларида ва телевидение орқали ўз маҳоратини намойиш қилади. Уни жангга

Яков Сандулеску билан танишди. Улар қалин дўст тутиниши ва дўстлик Ояма умрининг охиригача давом этди. Яков ҳозирги кунда ҳам каратэдан сабоқ бериб келади ва Халқаро олимпия кўмитасининг маслаҳатчиси ҳисобланади.

1953 йилда Ояма ўзининг биринчи мактабини очди. Бу Токионинг Медрижо туманидаги очик майдон эди. 1956 йилда эса Риккю университети ва ҳозирда Миллий олимпия кўмитасининг штаб-квартираси жойлашган биналар оралиғидаги собиқ балет студиясида Ояманин ҳақиқий яккакураш мактаби шаклланади. 1957 йилга келиб машғулотларнинг ўта оғирлиги ва талабнинг жуда кучлилигига қарамай мазкур мактабда 700 нафар киши шугулланар эди. Бу ерга бошқа мактабларнинг устозлари ҳам келиб Оямадан сабоқ олишарди. Машҳур яккакурашчи Кенж Като: «Ҳақиқий жангчи бўлиб етишишимиз учун Ояманин мактабидан хали кўп нарсани ўрганишимиз керак», — деб айтган. Ояма сабоқларида фақат каратэ усули билан чекланмасдан бошқа жанг санъати турларини ҳам узвий боғлаган.

кемпо бўйича 2-дан ва айкидо бўйича 1-дан соҳиби ҳамда моҳир боксчи ҳисобланарди. Шундай қилиб, машҳур курашчининг ўғли истейдодли ёш Бобби Ояманин биринчи шахсий шогирди бўлди. У устози билан бир ярим йил давомида ҳар кuni машқ қилди. Охир-оқибатда Бобби «учи-деси», яъни «1000 кун машғулот — каратэ йўлининг бошланиши» тушунчасини илгари сурди. Ояманин мактабига бутун дунёдан келган юзлаб шогирдлардан фақат саноклилари шахсан устоз билан машқ қилиш шарафига муяссар бўлардилар.

1957 йилда Бобби Лоу Гавайига қайтиб бориб Ояманин Япониядан ташқаридаги биринчи мактабини очди. 1964 йилга келиб Ояманин каратэси расман киокушин (мутлак ҳақиқат) номини олди. Киокушин 120 та мамлакатда ривожлана бошлади. Унга аъзо бўлаётган миллионлаб кишилар бу жанг санъатининг шарқона кураш оламидаги энг катта ташкилотга айланишига сабаб бўлди.

Киокушиндаги машҳур кишилар қаторига Ҳолливуд кино юлдузи Шон Коннери (фахрий 1-дан), Дольф Лунгрен (3-дан, Европанинг собиқ чемпиони, 2-

ЖАН ЖОВОР САНЪАТ ДАҲОСИ

Шунда у яна каратэдаги изла-нишларини давом эттириш мақсадида энди Кёдзүми тоғига қочиб кетади. Бу галги машғулотлар фантастик даражада оғир эди. У кунига 12 соат тинмай машқ қиларди. Кун жуда совуқ бўлишига қарамай соатлаб шаршара остида ўзини чинқити-рарди. Тошларни қўл билан уриб синдирарди. Сакраш қобилияти-ни кучайтириш мақсадида юз марта-лаб буталар устидан сакраб ўтарди. Жисмоний машғулотлар-дан бўш пайтида у кураш санъа-тининг фалсафасини, дзен ва медитацияни ўрганарди.

18 ой давом этган машғулотлардан сўнг Ояма руҳан бутунлай бошқа одамга айланди. Энди унга атрофдаги моддий неъматларнинг ва жамиятнинг ҳеч қандай таъсири йўқ эди.

1950 йилда Ояма имкониятла-ри ва кучини билиш мақсадида буқалар билан жанг ўтказ-а бошлади. Бу манзарани ҳозирда Ҳолливуд фильмлари ҳам тасвирлай олмасалар керак. Испан корридаларида ҳатто моҳир тореадор ҳам кутурган жониворга фақат қилич билан бас кела олади. Ҳаммаси бўлиб Ояма 52 та бука билан жанг ўтказди. Шулардан учтасини «афсонавий мушт эгаси» бир зарбада ўлдирган. Қолган 49 тасинининг шохларини қўлида «шүто» номли зарбаси билан

таклиф қилган барча рақиблари устидан галаба қозонади. Ояма ҳаёти давомида 270 нафар моҳир курашчилар билан беллашган. Бирон марта ҳам ютқазмаган. Рақибларининг аксарияти биринчи қақшатиқ зарбадан сўнг мағлуб бўлганлар. Жанг ҳеч қачон 3 дақиқадан ошмаган, кўпинча бир неча секунд давом этган халос. Ояманин жанг олиб бориш принципи куйидагича эди: агар у сени мағлуб этдим, демек шундай бўлиши керак. Агар рақибнинг зарбасини ўтказиб юбордингми, демек сен синдинг. Агар сен зарбадан нотўғри ҳимояланидингми, демек кўлинг лат еди. Агар ҳимоялана олмадингми, демек сенин қовурганг синди.

Ояманин жанглари самурай жангчиларининг принципларига асосланарди. «Uchi geki hissatsu», яъни «Бир зарба — муқаррар ўлим». Мана шу принци-га асосланган Ояма «илохий мушт» номини олди.

АҚШда Ояма вазни 190 кг., бўйи 190 см. келадиган руминьялик

1952 йилда Ояма Гавайи оролларида кўрғазмали чиқишлар қилади. Ёш Бобби Лоу «илохий мушт»нинг нималарга қодир эканлигини кўриб лол қолади. Бобби Лоунинг ўзи ҳам ўша пайтларда номи чиққан жангчи ҳисобланарди. Унинг отаси кун-фу бўйича мураббий эди. Кун-фудан ташқари у бошқа кўп усуллари ҳам биларди. 33 ёшида у дзю-до бўйича 4-дан,

очик ҳақон турнирининг қатнаш-чиси) ва ЖАР президенти Нельсон Мандела (фахрий 7-дан) кирадилар.

Масуэти Ояма 1994 йилнинг апрель ойида 70 ёшида ўпкадаги рак касаллиги сабабли ҳаётдан кўз юмди. Киокушин ташкилотига раҳбарликка Ояма ўз ўрнига 5-дан соҳиби Акиеши Мацуини қолдирди.

Бу воқеа киокушин оламида катта сиёсий ва иқтисодий келишмовчиликларни келтириб чиқарди. Бу борадаги баҳс-мунозаралар ҳалигача давом этмокда. Мазкур муаммолар туйфайли киокушин тизими ҳам худди шотокан сингари талофатга учраши мумкин. Энди киокушин жанг санъатининг давомчи гуруҳлари ўзларини маънавий ҳамда моддий жиҳатдан Ояма-нинг ҳақиқий ва мутлак мерос-хўрлари дея ном талашимокда.

Киокушиннинг Австралиядаги раҳбари Гарри Рожерс бу муаммо ҳақида ҳазил аралаш шундай деган:

— Балки, Ояма ўзидан сўнг киокушин янашани хохламаган-лиги сабабли бу муаммони жўрттага чиқариб кетгандир.

Бироқ бир нарса аниқ: киокушиннинг барча гуруҳлари ўртасидаги мунозараларга қарамай машҳур Ояма татбиқ этган принцип ва стандартларга барча бирдай бўйсиниб келмок-да. Шубҳасиз, киокушин мактаби хали кўп умр кўради дейиш мумкин. Балки яхши мактабларда шаклланган аънаъага асосан киокушин мактаби ўқувчилари ўқув даргоҳларини тарқ этиб, бошқа жойларда мактаблар очиб устозларининг тажрибасини кенг тарқатарлар. Ёки АҚШдаги Шигейру Ояма сингари устози-нинг изланишларини давом эттириб, Ояманин усулига асосланган ҳолда шарқона курашнинг янги усулини шакллантирарлар...

INTERNET хабарлари асосида
Ж.МАКСУМОВ тайёрлаган

SIRLI OLAM

Ишдан келсам жояним Шоҳ-
рухмурз хонтахта устига китобла-
рини ёйиб, дарс тайёрлаб ўтирган
экан. Салом-алиқдан кейин безов-
та қилмай деб уйга кириб кетдим.
Орадан бироз вақт ўтиб, кечки ов-
қатга чақиргани хонасига кирсам,
хисоб-китоб дафтари устига мукка
тушиб масала ёчиб ўтирибди. Ёни-
га ўтириб кундалик дафтарини
кўздан кечирдим. Иккита «4» баҳо-
ни ҳисобламаганда қолганлари «5».
Қўлим кўтари-
либ, сочилиб
ётган китоб-
ларини тах-
лаётиб очиб
турган зоо-
логия кито-
бинини қўлим-
га олдим.
Унда суварлиб
юривчилар оила-
сига кирувчи 5-6
та турли илонлар-
нинг рангли су-
ратларига кўзим
тушди. Уларга
узок тикилиб
қолдим.
Мана
юқоридан
тўртинчи заҳарли чипор илоннинг
расми. Шу вақт раҳматли катта
бувим сўзлаб берган қасоскор илон
ҳақидаги ҳикояси эсимга тушди...

Бувимиз Шаҳодат ая эски мак-
табда таҳсил олганликлари учун
ўзларига яраша хат-саводли бўлган.
Фикрлари тиниқ, эртақ ва ҳикоя-
ларга анча чечан эди.

Баъзан ярим тунгача ухламай
ўзлари шоҳид бўлган қизик воқеа-
лардан гапириб беради. Илон
ҳақидагиси ҳам ана шуларнинг
бири.

Урушдан кейинги йиллар. Баҳор
ойлари. Қиш қаттиқ келганлиги учун
қўлларнинг тафти ҳадеганда сези-
лавермасди. Ҳар йили ҳамал кири-
ши билан шаҳар ҳовлидан дала
ҳовлига кўчиладди. Ёзи билан да-
лада бўлиб, экин-тикин йиғишти-
рилган, кўн-кўрон билан шаҳарда-
ги ҳовлига қайтиларди.

Акам Расулмат, укам Исмоил-
лар бола-чақалари билан шаҳарга
яқин Назарбек даҳасининг Аччи
қишлоғида кўпчилик қатори ўтрок
бўлиб қолишганди. Ҳар тепаликда
5-6 тадан уй бўлиб, ярим атрофи
тўқайзор билан ўралган эди. Экин
майdonи сероб, ҳар ким кучи ет-
гунча қовун-тарвуз, сабзавот экиб,
ҳосилини араваларда шаҳарга эл-
тиб сотиб, тирикчилик қилишарди.

Уртаси дахлиз, икки томони кич-
ик ва катта хонали паҳса девор
уйларнинг томлари қамиш билан
ёпилган бўларди. Баъзиларининг
томлари сувалавериб арпа бўйи
бўлиб қолган. Ошхона ва молхона

томлари эса қамиш боғлари билан
ёпиларди. Деворлар ҳам баланд
эмас, нари борса бир ярим, икки
пахсали бўларди.

Баҳор яримлаб қолган, бироз
улғуриб кўчиб чиққан, бошқаси-
нинг уйи хали қулфлоглик.
Қиш бўйи бир-бирини кўрмаган
кўшниллар кўчиб келишлари билан
худди яқин қариндошлардек етказ-
ганига шукур деб дуода бўлишар-
ди. Кирди-чиди, қадрдонлик кеч
кузгача давом этарди.

Меҳр-оқибат шу қадар кучли
эдики, тансиқ овқат кўшнисиз
ейилмасди. Ҳашар, ўзаро ёрдам-

экан. Кетмон даста билан уриб ту-
шиб, кейин иккига бўлиб таш-
лабди. Сўнг олиб бориб томорқа-
миз этагига кўмиб қўйибди.

Чопилган илонни белкуррак би-
лан олиб чиқиб кетаётганида шифт
тирқишида иккинчиси қараб тур-
ган экан. Қайтиб келса боёғи илон
кўринмас эмиш. Кейин билсак,
ўлгани она илон бўлиб, тирик қол-
гани эркак экан. Шу-шу уйга ки-
ришга болалар у ёқда турсин, Бо-
тирари акангизнинг ҳам юраги дов
бермай қўйганди.

Орадан бир неча кун ўтиб эрта-
лаб далага кетаётса, боёғи она илон
кўмилиган жой устида
шифтдан
қараб тур-
ган илон ўн
чоғли бо-
лалари би-
лан ётган-
миш. Дала-
да ишла-
гандай
бўлмай ке-
чкурун ўша
ўлдан
қайтиб ке-
либ қараса
илон ҳам,
болалари
ҳам кўринма-
ди. Ўша кун
аксига олиб
ёмғир ёғадиган ҳаво бўлди.

Кичкинаминг иссиқ кийими
уйда эди. Уни олиб чиқишга яна
Ботирали акангиз кирди-ю, ўша
заҳоти ранглари ўчиб қайтиб чиқ-
ди. Сабаби, ота илон дахлизда
ҳамла билан вишиллаб йўлини
тўсибди. Лекин зарар етказишга
астойдил ҳаракат қилмабди. Илон-
чалар эса оналари ўлдирилган эски
шолча устида гужанак бўлиб ётиш-
ганмиш. Шу-шу, бу хонадонда ту-
ролмайдиган бўлдим. Ҳаёлимда
ҳозир илонлар келиб болаларимни
чақиб оладигандек. Кеча кечкурун
Ботирали акангиз Аҳмад бободан
бунинг хосиятини сўраган экан, у
киши «Энди у ҳовлидан кўмасала-
рингиз бўлмайди, яна бир қор-ҳол
бўлиб юрмасин, бундай илонлар
ёмонликини кечиришмайди» деб
айтабди. Шу сабаб эрта-индин
шаҳарга кўчиб кетадиганга ўхшай-
миз, — деганди Ҳадича хола кўзла-
рига ёш олиб...

Дарҳақиқат, эртаси кун улар
ҳамма нарсаларини йиғиштириб,
шаҳарга тушиб кетишди.
— Ана шунақа, болаларим, илон
ҳам худонинг бир махлуқи. Тили
бўлмаса-да, яхшиликни ҳам, ёмон-
лигини ҳам билади. Шериги ўлди-
рилган бўлса ҳам у кўшнимизнинг
болаларига зарар етказмади. Аммо
уй эгалари жойларини ташлаб ке-
тишга мажбур бўлишганди ўшан-
да, — дея бувим ҳикояларини ту-
гатган эди.

Наврўза ЛУТФУЛЛАЕВА,
журналист

SPORT ATROFIDA

ЧЕМПИОНАТ УЧУН 9 МЛРД.
АҚШ ДОЛЛАРИ

Ливия ҳукумати футбол бўйича жаҳон чемпионатининг финал уйинла-
рига 9 млрд. АҚШ доллари сарфлашини айтди. Бунинг учун 2010 йилги
жаҳон чемпионати мана шу Африка давлатида ўтказилиши керак. Ливия
бундай сарф-харажатларга тайёр эканлиги ҳақида мамлакат миллий
футбол федерациясининг бош котиби Абдул Магед Бушвеша Баҳрайн
пойтахти Дохада ўтказилган ФИФАнинг навбатдан ташқари конгрессида
маълумот берди.

КАХА КАЛАДЗЕНИНГ
УКАСИ ТИРИК

Грузия давлатининг ҳуқуқни му-
хофиза қилувчи идораларида ўғир-
лаб кетилган Леван Каладзе ҳақида
янги маълумотлар пайдо бўлди.
Эслатиб ўтамиз, Леван Каладзе
машҳур футболчи, «Милан» клуби-
нинг уйинчиси Каха Каладзенинг
укаси.

Тергов билан боғлиқ янги маъ-
лумотлар ҳақида Грузия Ички иш-
лар вазирлиги Рубен Асанидзе хабар
берди. Ҳозир полиция Леван уш-
лаб турилган жойини аниқлаш ва
уни озод этиш билан боғлиқ чора-
тадбирларни ўтказмоқда. Ички
ишлар вазирининг ўринбосари тер-
гов жараёнига салбий таъсир қили-
ши мумкинлигини инобатга олиб,
бу масала билан боғлиқ аниқ маъ-

лумотларни эълон қилишдан бош
тортиди, бироқ Леван Каладзе ти-
рик эканлигини айтди. Каладзе-
ларнинг отаси, Тбилисда яшовчи
собиқ футболчи Карло Каладзе ИИВ
раҳбарлари билан учрашди. Лекин
у ҳам учрашув маълумотларини
ҳозирча сир сақламоқда.

2001 йили ўғирлаб кетилган Тби-
лиси тиббиёт университетида 23
ёшли талабаси Леван Каладзе учун
жиноятчилар аввал 600 минг АҚШ
доллари талаб қилишган. Кейин-
роқ ўғирлар 400 минг, ундан кейин
300 минг сўрашган. Жиноятчилар
талабларини телефон ва хат орқа-
ли билдиришган. Бирок 2002-2003
йилларга қелиб улар бошқа алоқа-
га чиқишмаган эди.

REKORD

44 КУН ОЧЛИКДА

Якшанба кун америкалик ил-
люзионист Девид Блейн 44 кун
оқатсиз ўтказган ўзига ҳоз марфо-
нини тугатди. Девид ушбу кунлар-
ни махсус шиша идишда ўтказди.
Шиша идиш Темза дарёсидидаги Та-
уэр кўпригига осиб қўйилди. 44
кундан сўнг бутунлай ҳолсизланиб
қолган ўттиз яшар фокусчини Лон-
дон вақти билан соат 22 да очлик-
дан халос этишди. Эксперимент
яқинини кўриш учун кўприкда юз-
лаб томошабин йиғилди.

ЭКРАНДА
НОРОЗИЛИК

Кун кеча телевидение ходим-
ларининг бир гуруҳи TF1 француз
телеканалдаги энг машҳур кўрса-
тувлардан бирини тўхтатиб қўйиш-
ди. Кўрсатув бошлангандан сўнг
беш дақиқа ўтгач экранда транспа-
рант кўтарган 20 нафар киши пай-
до бўлди. Телевидение ходимла-
рининг транспарантларида «Теле-
визорингизни ўчиринг» каби ёзув-
лар бор эди. Бу билан ТВ ходимла-
ри хизмат ҳақи билан боғлиқ янги
қонунга нисбатан норозиликлари-
ни билдиришган.

ANA KOLOS

«СУПЕРМАРКЕТ
АРАВАЧАСИ»

1936 йили Оклахома-ситидаги энг
катта озиқ-овқат дўканларидан бири-
нинг бошлиғи тадбиркор Сильван
Голдман супермаркет аравачасини ик-
тиро қилган.

Фаолияти давомида Голдман хари-
дорларнинг баъзи нарсаларни сотиб
олмасликларининг сабаби бўюмнинг
огирлиги билан боғлиқлигини сезди.

Кунлардан бир кун бир аёл харид
қилинган нарсаларни ўли гилдиратиб
кетаётган ўйинчоқ машинанинг устига
қўйиб олиб кетаётганини кўрди. Тад-
биркор аввалига дўкондаги саватлар-
га гилдирак ўрнатди.

Кейинроқ эса мутахассисларни жалб
этиб махсус аравачалар асатди. 1947
йилга келиб бундай аравачаларни се-
рияли ишлаб чиқариш йўлга қўйилди.
Бу ихтиро дўконларнинг янгича кўри-
ниши, яъни супермаркетларнинг пайдо
бўлишига олиб келди.

ЭЪЛО!

«HUQUQ» газетасининг анонсини
ҳар сешанба соат 17:55да FM 88,4
«Наврўз» радиоканалида тинглайсиз.

Навоий вилоят прокуратураси
жамоаси прокуратура фаҳрийи
Акром ХИДИРОВНИНГ
вафоти муносабати билан мар-
ҳумнинг оила аъзолари ва яқинла-
рига чўқур таъзия изхор этади.

AJABO

МАШҲУР ХАТОЛАР

Биз кундалик ҳаётимизда деярли ҳар кун фойдаланадиган
ўнлаб нарсалар оддий тасодифлар ёки хатолар оқибатида ву-
жудга келган. Буларга «Кока-кола» ичимлигини, шоколад парча-
лари аралашган печенье, микротўқинли печни, резинани,
антибиотикни мисол сифатида келтирса бўлади. Америкалик
тадқиқотчи Шарлотт Жонс яқинда «Mistakes That Worked», яъни
«Фойда келтирган хатолар» номли китобини чоп этди. Куйида
китобга киритилганлардан бирини ҳавола этамиз.

«Кока-кола». 1886 йилда доктор
ва фармацевт Жон Пембертон те-
ктилаштирувчи дори тайёрламоқ-
чи бўлади. У бунинг учун Жанубий
Американинг кока ўсимлиги барг-

ларини ва Африканинг кола ёнго-
ни аралаштириб, ҳосил бўлган
аралашмадан шарбат тайёрлайди.
Шарбатнинг мазаси жуда ширин
чиқди. Пембертон тайёрлаган шар-

батини чарчокчи олувчи ва тиш
оғригини қолдирувчи дори деб
ўйлади. Доктор дорини Атлантада-
ги энг катта дорихоналардан бири-
га олиб борди. Ўша кунёқ дори-
нинг бир стакани беш центдан со-
тила бошлади.

Бирок биз билган бугунги маш-
ҳур ичимлик дорихона сотувчиси-
нинг хатоси оқибатида вужудга кел-
ган. У шарбатни аралаштириш мак-
садида оддий сув оқадиган жўмрак-
нинг ўрнига газли сув оқадиган
жўмракни очиб юборди. Шундан
сўнг «Кока-кола» пайдо бўлади.

«HUQUQ» yuridik gazeta Ta'sischi: O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi, Toshkent shahar va Toshkent viloyati prokuraturalari, «Donon muhojir» jurnali Gazetaning no'yxatidan o'qish tartibi: N 00150. Nashr ko'rsatkichi — 231, 232	Bosh muharrir: ABDUXOLIQ ABDURAZZOQOV Tahrir hay'ati: Bahridin VALIYEV, Dilshod ISLOMOV (Bosh muharrir) Toshkent shahar va Toshkent viloyati prokuraturalari, «Donon muhojir» jurnali SHOMURODOVA, Hasan INOYATOV, Muxtor SHODMONOV	Tahririyatga kelgan qo'yozma va suratlar egalariга qaytarilmaydi. Myalliflarning fikrlari tahririyat fikridan farqlanishi mumkin. Nashrimizdan ko'chirib bosilganda «HUQUQ»dan olinganligi ko'rsatilishi shart. Tijaorat ahamiyatiga molik materiallar ** belgisi ostida chop etiladi. Manzil: Toshkent shahri, akademik Yahyo b'ulomov ko'chasi, 66. Tel.: 133-82-34, 133-64-72. Fax: 133-26-62. E-mail: info@huquq.uz. Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.	Gazeta «Sharq» NIM bosmaxonasida oset usulida chop etildi. Korxona manzili: Toshkent shahar, Buyuk Turon ko'chasi, 41. Gazeta haftaning chorshanba kunlari chiqadi. Sotuvda erkin narxda Navbatchi muharrir: H.NISHONOV Navbatchi: F.MAMASHARIPOV Bosmaxonaga topshirish vaqti: 20.00. Topshirildi: 18.00	Buyurtma T- 606 15196 nusxada chop etildi 2 3 4 5 6 7 8
---	--	---	--	---